

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

ЖОВТЕНЬ — 1990 — OCTOBER

№ 488

diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:

A. Horhota

Fax (416) 535-6667

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00

U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$23.00 American or equivalent

Avio — \$60.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

Аделаїда і Півд. Австралія:

Mr. M. Wakiutenko, 28 Alguna Cres.,
Rostrevor, SA 5073

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Лл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Жіноча Громада Руху — ЗВЕРНЕННЯ ДО ВСІХ УРЯДІВ...	1
Володимир Біляїв — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ	2
Микола Вінграновський — СЛОВО	3
П. Ромашка — ЛЕБЕДІ	4
Григорій Вишневий — ДОВЖЕЛЕЗНІ НОГИ (оповідання)	4
Оксана Вікул — ПАНІ НАТАЛІ	8
Віталій Бендер — ЗОЯ ФЕДОРОВА, В. КОЗІН... (закінчення)	10
Валерій Остапенко — НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ	13
Д. Федик — МОЇ ДОРОГИ ДО МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА	16
Микола Дупляк — ПРОФ. П. МАЛЯРЕВІ — 80	18
Ю. і Р. Костарчуки — І ЧЕРНІГІВ ПОТРЕБУЄ ДОПОМОГИ	19
Микола Вінграновський — СВОБОДА І СУВЕРЕННІСТЬ НЕМИНУЧІ	22
Редакція — Ф. П. ГАБЕЛКОВІ СПОВНИЛОСЬ 70 РОКІВ	22
Василь І. Гришко — ПЕРЕБУДОВНА РЕВОЛЮЦІЯ В СРСР І САМОВИЗВОЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ	24
Оксана Пахльовська — ПОВИННІ ПЕРЕМОГТИ РОЗУМ, ДУХОВНІСТЬ, ПОРЯДНІСТЬ, ЧЕСТЬ (закінчення)	27
Юрій Мошинський — АБСТРАКТНЕ АБО БЕЗПРЕДМЕТНЕ МИСТЕЦТВО	29
Юрій Соловій — ЕВРОПЕЙСЬКІ ВЕСНЯНІ ПАРОСТКИ	30
Леся Богуславець — УКРАЇНА В ТРАВНІ	32
Ф. Бойко — З МОЄЇ ПОДОРОЖІ В УКРАЇНУ	35
Петро Одарченко — ПОЕЗІЇ ВОЛОДИМИРА БІЛЯЄВА	37
Інас Омеляненко — ГЛАСНІСТЬ (гумореска)	39
О. прот. Сергій Онішко, Іван Сидорович — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ ...	40

На першій сторінці обкладинки: Кадр з найновішого фільму
Юрія Іллєнка «Лебедине озеро — Зона.» Фільм отримав у червні першу
нагороду фільмових критиків на Міжнародному фестивалі в Каннах. Фільм
майже «німий», але для уважного глядача цілком зрозумілий.

У Торонто фільм можна бачити 12-15 жовтня о год. 7 веч. у Bloor Cine-
ma, 506 Bloor St. West і 16-18 жовтня у Revue Cinema, 400 Roncesvalles Ave.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя**ЗВЕРНЕННЯ**

**жіночої Громади РУХУ до Верховної Ради УРСР та СРСР,
до всіх урядів та міжнародних організацій, до Організації Об'єднаних Націй,
до жінок України та всіх жінок світу**

Всьому світу відомо, що Чорнобильська катастрофа за своїми розмірами і наслідками найтрагічніше геноцидне явище не тільки національного, а й міжнародного масштабу. Вселенська трагедія, що знищує все живе. Нам, жінкам, покликаним Богом і Природою дарувати життя, неможливо звикнути до втрати дітей, хворіб і смертей. Об'єднані єдиним болем, єдиною Чорнобильською бідною, і уже єдиною Чорнобильською кров'ю ми стали всі єдинокровні. Доведені до відчаю і зневіри підступною брехнею керівництва в нашій державі, жінки України звертаються до Бога, Гуманності всього світу і всіх жінок планети — допомогти спасти наших дітей і об'єднатись на захист священного права людини — **жити**.

Ми проголошуємо **вищість права на життя** над інтересами економіки і політики. І тому керуючись міжнародними правовими нормами вимагаємо:

— Негайного відселення людей з забрудненої території.

— Запросити для розслідування і обстеження наслідків і причин Чорнобильської катастрофи **тільки** міжнародних експертів (з ціллю розробки дійових рекомендацій).

— За всіма міжнародними правовими нормами судити за найбільший злочин перед народом і людством винних в Чорнобильській катастрофі і тих, за чиїми наказами брехали, замовчували і дезінформували народ про Чорнобиль.

— Якнайшвидшого захоронення зруйнованого 4-го енергоблоку ЧАЕС і якнайшвидшого виведення з експлуатації ЧАЕС в цілому.

— Припинити будівництво і закрити діючі АЕС на Україні — закономірних предвісників і гарантів нового Чорнобиля.

— Затрати на відшкодування збитків нанесених Україні та на ліквідацію наслідків аварії віднести на рахунок всесоюзних міністерств та відомств, відповідальних за створення і діяльність ЧАЕС.

— Вважати місто Київ і всі забруднені території України зоною особливого екологічного режиму.

— Реконструювати і ліквідувати екологічно шкідливі виробництва і згубну хімізацію сільського господарства, припинити ведення сільськогосподарської ді-

яльності на територіях з рівнем радіаційного забруднення вище 1 кюрі/км².

— Забезпечити населення чистими вітамінізованими продуктами, сорбентами і пектинами для активного виведення радіонуклідів і інших шкідливих речовин з організму людей.

— Збільшити тривалість відпусток особливо жінкам з обов'язковими дотаціями і санаторним відпочинком в екологічно чистій місцевості.

— Забезпечити негайне ретельне дозиметричне обстеження всієї території України — дозиметр в кожному дім.

— Запровадити широку екологічну освіту, публікувати своєчасно і постійно інформацію про екологічну ситуацію, здоров'я і результати лікування населення.

— Підтримувати і забезпечити вимоги і програму Міністерства охорони здоров'я УРСР та її Міністра тов. Спіженка Ю.П. в їх боротьбі за здоров'я народу та з Чорнобильськими наслідками.

— Передати для використання в цілях обстеження і лікування дітей та дорослих потерпілих від Чорнобильської катастрофи партапаратну лікарню в Феоданії та поліклініку Царського села на Печерську.

— Звернутись до всіх Держав Урядів, міжнародних організацій, Організації Об'єднаних націй про надання допомоги Україні — зоні екологічного лиха і про створення міжнародного центру по проведенню контролю за радіаційним станом України і станом здоров'я її народу.

**Підтримано і схвалено
жіночою Громадою РУХУ**

Нашого Співробітника — поета, громадського діяча, заступника голови Українського відділу «Голосу Америки» Володимира Біляєва вітаємо з 66-літтям і бажаємо йому здоров'я й творчих сил на багато ще років! Статтю про нього читайте на стор. 37-й. — Ред.

Володимир БІЛЯЇВ

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

ІЗ ЗБІРКИ ПОЕЗІЙ „ПОЛІТТЯ“

„Київ“, Філадельфія, 1970

ЗАКОН

Тут нашвидку насипані могили
Орач порозорав, заскородив —
І похилилося колосся обважніле,
Де хтось востаннє голову схилив.

Насущний хліб. І як же не збагнути
Того незмінного, правічного єства?
Ти все береш, щоб знову все звернути,
О, земле-мати, чорна і черства!

1948

МОЛИТВА

Хай буде такою хвилина остання —
Зійде на землю вістець вогнемечий,
І сяйво дивне нового світання
Огорне і душу, і речі.

Хай стане рук наших незримим творіння,
Нечутною — тлінного тіла знемога
Й розкута душа у співучім промінні
Полине до Господа Бога.

Хай скарбом єдиним у безвістях світлих
Душа аж до Бога нестримно нестиме
В нестерпнім горінні пісень нерозквітлих
До Тебе любов невгасиму.

1950

НАДІЇ

Надії-мрії, вас чи здожену?
Щасливий той, хто не відчує втоми
Тяжких доріг, що ними в чужину
Я мандрував від батьківського дому.

Та той щасливіший, хто в мандрах пригада
Все, що було близьке і непомітне,
Бо стане певною його хистка хода
І сад бажань в душі його розквітне.

Стократ щасливий той, хто зрікся благ і див,
Мандруючи по світі вбогим пішим,
Щоб тільки впасти в буйний шелест нив,
До рідної землі устами прикипівши.

1954

Струмками підпливуть сніги злежалі, сизі,
Метеликами цвіт обляже вишники.
Скажи мені, в якій провіщій книзі
Чия рука ще раз розгорне сторінки,
Щоб слів цілющих сталість нерозтлінну
Черпнути жменями чуття і впитись досхочу?
Чи явиш милість ту в приречену хвилину?
Молюся. Вірю. Сподіваюся. Мовчу.

1964

ІЗ ЗБІРКИ ПОЕЗІЙ „ПО ТОЙ БІК ЩАСТЯ“

„Київ“, Філадельфія, 1979

У двох би йти — не одинцем,
Рука в руці у ранній присмерк,
Із опроміненим лицем
І на устах цілунків присмак

Терпких, як яблуневий сік...
Злітати впарі, падати й терпіти,
Ночам і дням забувши лік
У щастя моторошній орбіті!

Та доля вирікла — самому йти.
Без гніву, без сльози на оці,
По той бік щастя — смуток самоти,
Але й не веселіше по цім боці...

1967

Відгрімало. Тільки ваговито,
На шибки старанно сипле дощ,
І зелено — серпанкові віті
Розгойдались над асфальтом площ.

Тільки, бач, не мерехтливим дивом
Із якого злива пил змела —
Глянцюватим, темним негативом
Врода кленів на асфальт лягла.

Подивлюсь — і відплива тривога
З серця, що змирилось поготів
З тим, що щастя, видно, не тривкого
Ще зберігся й досі негатив.

1968

Маля притулило до вуха
Кручену мушлю рожеву,
Заплющило очі і слуха
Вітер, хвилі і меву.

Вітер пестить обличчя,
Хвилі тіло лоскочуть
Мева кружляє, кличе
Мевенят, що літати не хочуть.

1978

СЛОВО МОЄ

Не зла жалом — жезлом добра
Будь, моє слово, будь!

Щоб храбр і прав тебе добрав,
У важку рушаючи путь.

Не поводитарем, слово, ні —
Супутником йому стань!

Не тоніть у воді, не горіть у вогні,
Не забийтесь у вражий стан.

А якщо поляже він на путі
Край доріг, як підбитий птах,

Слово моє, незрадливее ти,
Стань у його в головах!

Від нього нападсть лиху відведи,
Щоб, сильний він знову став.

Росинкою, слово, ковтком води
Освяти його спраглі уста.

Степовим обвій ти його вітерцем,
Зморшки втоми розгладь —

Хороброму й правому з чистим лицем
Іти проти вражих заглад!

Як прав і храбр не розкриє очей
Не гляне із смертної мли,

Слово моє, вогнесайним мечем,
Ворогів його спопели!

І смертею смерть поправ,
Там де нагробки і хрести,

Над прахом того, хто храбр і прав,
Райдеревом, слово, зрости.

1979

З НЕДРУКОВАНОЇ ЗБІРКИ „ОСІННЯ ОБНОВА“

Налилося по вінця блакиттю вікно —
День на щастя не випав похмурим,
Синюватим, неначе пролите вино,
Білі айстри скропились пурпуром.

Передосені теплий непевний порі
Залишилися раховані ранки —
Тиждень, два ще від сили, і вікна мої
Занавісять похмурі світанки.

Знаю — осінь сувої туманів натче,
Палим листям укривється стежка
І по сірому ситцю шибок потече
Дощова кривуляста мережка.

Чеві Чейз, 1990

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ СЛОВО

Вночі, середночі хтось тихо
До мого слова підійшов
І став дивитися і дихать,
І я відчув: так диха лихो,
Так ходить лихо — Час прийшов.

Прийшов і став. І вже нікуди
Не заховатись, не втекти,
Не загубитись поміж люди,
Не замінити серце в грудях,
Нічого в світі — Час і ти.

Прийшов і став. І я побачив
У погляді його сухім:
Ніхто не любить і не плаче
І не біжить ніхто й не скаче,
У ньому — однаково всім.

Усім однаково: і суцим,
І тим що будуть, що були,
Однаково морям і пуцям,
Словам безсмерним і вмируцим —
Нікому слави чи хули!...

Та я сказав: що хочеш, Часе
Усе віддам тобі по край:
І юність, й молодості чашу,
Життя сьогоднішнє й вчорашнє,
Лиш слова мого не чіпай!

Не зачіпай його, малого,
Не бий його і не пали,
Бо перед ним іще дорога,
Ще перед ним багато й много,
І ми із ним ще не жили.

Ще все нам з ним — передсвітання,
І перші сльози перших снів,
І перший берег з берегів,
І перший сніг з усіх снігів
Й любов ота, що є остання!

І очі молодої зливи,
І тьохкіт серця уночі,
І білий цвіт, і камінь сивий,
Осінній сон оси і сливи,
Й сови у присмерку сплачі.

Ще все нам з ним — сама тривога,
Ще все нам з ним не відбуло,
Ще все нам радісно і довго,
Ще все нам з ним — як перед Богом
Кажу тобі! — не перейшло!...

Все те, що хоче, обіймає
У неодмінності своїй,
І слово серцем напуває,
І слово більше не вертає...

Моє ж
Живе ще —
пожалій!

Я знаю, ти в своєму плині
Нікому спуску не даєш —
Ані державі, ні дитині,
Ні сивині, ані дружині —
Безсмертно сієш, смертно жнеш!

І невблаганними очима
Ти йдеш крізь вічність і крізь мить,
І темінь в тебе за плечима,
Й поперед тебе мла темнина,
Й тобі нічого не болить!

Чи солодко, а чи солоно,
Тобі дарма — нема чи є...
А тут — і трепетно й шовково!
А тут животворяще слово
Мого народу і мое!

Це слово людської надії
Це слово, де хрести і прах,
Крізь пил віків, усе в сльозах,
Пробилось, вижило, зоріє,
Горить у мене на устах!

Вночі, середночі тхось тихо
До мого слова підійшов
І став дивитися і дихать,
І я відчув: так диха лихо.
Так ходить лихо — Час прийшов...

П. РОМАШКА

ЛЕБЕДІ

Лебеді, лебеді, лебеді,
Ви покинули край мій у смутку,
Ну, а ви ж говорили тоді,
Що це буде лише на мінутку.

*Розтяглася мінута в роки.
Повертайтесь назад, лебедята!
Не робіть із мінутки віки —
Там чекає вас рідная хата.*

Вона радо зустріне вас там
І зігріє теплом ваші душі,
З вами весело буде і нам,
Лебедята мої, лебедуші.

*Прилітайте до нас, лебеді,
Із далекого, теплого краю,
Покупайтесь у рідній воді.
Я вас, любі, чекаю, чекаю.*

1989

— Чому Горбачов заборонив пити горілку?
— Бо на засіданнях Політбюра була традиція,
що наймолодший член приносить горілку.

На гробовому камені донедавнього румунського тирана Чауєску написано: «Не журися, Чауєску. Замість тебе є Ілієску».

Григорій ВИШНЕВИЙ

ДОВЖЕЛЕЗНІ НОГИ

Він сидить у світлиці вже цілісіньку годину й нічогосінько не каже. Ушніпився очима в телеекран і навіть не посміхнеться, коли там такі, як він, борюкаються й ганяють за м'ячем форми величезного яйця. Він про щось думає. Про що, я не знаю.

Він прийшов до мене несподівано, привітався чемно, а потім сів у крісло, насупившись і заглибившись у себе. Саме тоді я побачив, що його коліна сягають рівня його грудей. Ні, він не підтягував їх, вони в нього такі довжелезні. Коліна мовчать, і він мовчить.

Тихо в хаті. Дивлюся на нього, але його не бачу. Мені ввижається інша картина. Я їду автомашиною в далекий ліс, у гори й долини. Там річка й безліч усяких дерев: низьких, високих, барвистих. Там моя улюблена долина, перерізана річкою. Там — ну, просто чудово! Я туди їду. Там моя друга хата, обсаджена кущами й деревами. Я їду, а мій товариш і внук імітує кукабару. Я здивувався. Як він навчився кукабарити? Хто його навчив, такого малого? Та я боюся його питати, щоб не перешкодити. Хай кукабарить! А він добряче кукабарив: ну, точнісінько так, як кукабара. Я спробував сам закукабарити і цим зупинив його. Він поглянув на мене не то глузливо, не то зневажливо, і я замовк. А він закукабарив далі. А коли нарешті перестав, я похвалив його й спитав:

— Хто тебе навчив?

Він мене не зрозумів, і я мусив повторити запитання. Він скривився, здавалося, подумав, що старі люди нічогосінько не тямлять:

— Діду, ніхто мене не вчив. Для чого?

— То що? Ти сам навчився? Розкажи, як!

— Я не вчився. Слухаючи крик кукабари, закукабарив сам. Я люблю кукабарити.

Ви, мабуть, знаєте, як тяжко, ну, просто неможливо імітувати скрекіт кукабари. І я подумав, що мій внук має чудовий музикальний слух. З нього, напевно, вийде добрий композитор або співака.

В ту хвилину довжелезні ноги хитнулися й розігнали моє марення. Він звівся на ноги й сказав:

— Хочеться пити. Чи маєш щось?

Я кивнув головою, і він скоро повернувся зі шклянкою лімонаду, а я полегшено зітхнув, бо в холодильнику було й пиво, але він вибрав лімонад.

Коли він сів, вип'явши вгору коліна, я знову поринув у спогади, які самі собою впливали з пам'яті. Біля річки я садив кущі, ще тоді, коли щойно купив був там ділянку землі, а хати ще не ставив. Я саджу, а він сердиться. Йому в той час було п'ять чи шість років. Сердиться тому, що я смію садити кущі сам, без нього. І ми поділилися обов'язками. Я копаю ямку, а він тримає кущик. Він опускає кущик у ямку, а я показую йому, як розгортати корінчики, потім починаю засипати ямку, а він тримає кущик за стовбур, щоб той не похилився. Отак

ми й працювали, розмовляли, і я дуже хотів, щоб нас хтось зфотографував на пам'ятку про нашу співпрацю. Ми так захоплювалися працею, що не помічали часу. «От, — думав я, — коли б у нас так згідливо співпрацювали люди у всяких комітетах, комісіях на засіданнях, сходинах, зборищах та у всякій громадській діяльності».

Я наскидав велику купу хмизу, гілляччя, сухої трави і не помітив, де подівся мій внук. Побачив його, як він уже біг від автомашини, тримаючи в руках важкувату торбу з харчами й газового ліхтаря.

— А це що? Їсти захотів? — спитав я.

— Діду, діду, о діду! Напечемо картоплі! Я так її люблю!...

І я подумав, що це вже він мене виховує, а не я його. Бож я за клопотом біля роботи забув про ту картоплю, яку нарочито привіз для нашої „трапези“. Я пам'ятаю, як давно-давно, ще в Україні, коли не було проклятої сталінщини, мені доводилося їсти печену картоплю, пасучи коней, чи припадати до динь і кавунів, заховавшись від палючого сонця в будку на баштані. Ті спогади, ті яскраві картини, мов хмаринки в чистому небі, легко впливають з пам'яті.

Того вечора ми сиділи з внуком за дерев'яним столом, збитим з паличчя та легких дощок; під соснами, на столі, в срібному папері, вже лежала гаряча картопля, а збоку сіль, масло та хліб; внук не забув і про пляшку лімонаду для себе, а для мене — про пляшку пива. І чомусь, пам'ятаю, він відсунув ліхтаря набік, а запалив свічку. Світло падало на його юне личко, а воно грало таким щастям, такою невимовною радістю, що я знову пошкодував, що картина нашої трапези не буде зафільмована. То був би чудовий кадр до фільму про людське щастя.

Надворі поволі стемніло. У небі світили слабенькі зорі, та нам було не до них. Ми трапезували, весело розмовляли, а про що, то я вже й не пригадую, однак, відчуття тієї радості залишиться назавжди в моїй пам'яті. Я обчищав картоплю, а він підсовував ближче до мене то сіль, то масло, то шматочок ковбаски, доливав мені пива. О блаженний час, неповторний час!

Тієї ночі ми спали простонеба, вкрившись широкими польовими ряднами на купі сухого листя з травною, назгрібавши його з-під кущів.

На жаль, мушу признатися, що й поміж нами часом пробігав чорний кіт, і я тоді сердився на свого внука. Ну, уявіть собі таке. Ще минулого тижня посадили ми евкаліптове деревце, а це бачу, що він схопив пилочку й почав його спилювати, і коли я доскочив до нього, щоб спинити це пиляння, те варварство, він спротивився. Я тягну пилочку до себе, а він до себе, аж поки не заверещав і залився сльозами. Я пізніше зрозумів, чому йому захотілося пиляти, але було вже пізно. Ми деякий час не говорили один до одного, а я думав про те, що він, надивившись, як я пиляв дерево на дрова, захотів і собі спробувати цього уміння, та я, як виявилось, перешкодив йому. І коли я турботливо й дбайливо

заліплював та перев'язував рану на евкаліптикові, він перестав дутися, але з упертості чи, може, з невимілости сказати якесь слово примирення, не сказав нічого. Він швиденько підбіг до мене, міцно обняв за шию маленькими теплими ручками, і ми помирилися. А я картав себе за поспішність, за невміння швидко й легко стримувати його від шкоди й полагоджувати дрібні конфлікти.

Минув тиждень чи два, і наші тривоги про деревце розвіялися, бо воно не всихало й не в'януло, і я думав, що воно скоро почне підростати, тягнучись до сонця. Однак, сталося інакше. Деревце пустило свіжі паростки, а надрізаний стовбур зник, змарнів і відпав. Минув рік, деревце набралось сили й потяглося до неба, зелене, рівне й веселе. Чи, може, то нам було так весело? Тоді ми вже сиділи в хаті й трапезували далеко від комарів. А деревце росло й росло у пам'ять про те, що ми його вдвох посадили.

Аж ось довгелезні ноги обізвалися, і я, просипаючись ніби зі сну, не міг одразу второпати, що він питає.

Сидимо. Раптом мені прояснилося в голові. Та це ж він приїхав по банкову книжку!

Уже давненько я почав відкладати для нього грошенята на чорний день. А що чорних днів не траплялося, то справа затягувалася й сума на книжці збільшувалася. Я витягнув з шухляди книжку й спитав:

— Що ти надумав робити з цими грошиками?

— Покладу на свою книжку, а там побачу.

Раптом він зіскочив на довгелезні ноги і вибіг з хати:

— Я скоро вернуся! — крикнув.

І справді він незабаром вернувся з газетою, купивши її в книгарні недалеко від мого дому.

— Хочу купити авто, — сказав він, глянувши на мене радісно.

Сідаємо за широкий стіл і розглядаємо реклями. Я за свій вік мав немало машин, але ось тільки тепер виявилось, який я неук у цій ділі. Він знає всіх їх типи, щось торочить про мотори, кілометри, швидість, витрати бензини, про те, що в одній машині швидше ржавіє корпус, у другій слабший передок, а в третій заширокий розворот тощо. Раджу йому купувати машину „по кишені“, а він кривиться. Думаю, що він, окрім моїх, має ще й свої гроші і цілитись на добряче авто. Виявляється, що він за цілий рік, відколи почав учитися в коледжі й одночасно працювати, не заощадив нічогісінько. Раджу йому вибрати щось менше й дешевше, а він скоса поглядає на ноги. Ну, звичайно, що вони не влізуть у мале авто. А чи влізуть вони у велике, то теж ще не видно.

— Знаєш що? — кажу. — Почекай з півроку. Десь під Новий рік куриш. А до того часу відкладай гроші.

Я ще й не договорив цього, а вже бачу, що моя порада ні до чого. Він звівся на свої ноги, і я побачив, що він вищий за мене на цілу голову. От тобі й на! А мені люди все кажуть, що я високий.

Нашвидку попрощавшись, він майнув з хати. На порозі крикнув: «Я й за ці гроші куплю добре авто! Побачиш!» І побіг до автобуса.

Від того дня минули три тижні, а він не обзивається. Як у воду впав чи за гору закотився. Він живе то в батька, то в матері. Вони розвелися й не живуть разом. Все гаразд! Просто чудово! Він цим не журиться. Після десяти телефонів я перестав дзвонити, бо його ніколи немає ні в батька, ні в матері. Нарешті він сам подзвонив. Саме тоді, коли я на все махнув рукою, мовляв, чого доброго можна сподіватися від такого лобуряки.

— Пробач, що так довго не дзвонив.

— А що сталося? — питаю.

— Нічого. Просто так... — промимрив він.

— Чому ти дзвониш?

— Ну, як же не дзвонити до свого діда?

Ну, думаю, ці хитрощі ні до чого. Мене ними не зловиш. Одначе, я відчув, що вже не гніваюся на нього. Мені стало навіть приємно від його слів.

— Купив авто? — питаю.

— Та ще ні. Я не поспішаю.

А в мене серце заболіло. Подумалося, що, мабуть, уже і грошей немає. Проциндри́в десь.

— Це добре, — кажу, — не спіши, збирай гроші на краще авто.

— Але вже далі не можна чекати.

— Чому ні? — питаю. — Я ж чекав 15 років на своє перше авто. А ти не можеш почекати. Тобі ж усього 18, правда?

— Та, бачиш, мені до школи їздити далеченько. Часто запізнююся, бо тут автобуси не ходять. А приятелям я вже надокучив з проханнями, щоб підвезли.

Ну, — гадається мені, — справа поважна. Треба допомогти малому:

— А чи ти вже оглядав авта?

— Оглядав, але вони мені не до вподоби. А найгірше те, що батько перестав возити мене оглядати авта. Спершу возив, а тепер не хоче.

За тиждень довідуюся, що він напивав авто, і ось увечері їде його купувати. І що мене вкрай здивувало й навіть обурило, це те, що по те авто треба їхати аж 120 кілометрів. Ніби немає тут, коло мене, автомашин. Та ними можна сто гребель загати́ти! А як же з гарантією? Це ж треба буде возити те авто аж туди на всякі ремонти. Хто ж його буде туди тягнути на линві? Він каже, чуєте, каже, що якийсь скороспечений приятель допоможе йому. Ну, добре. Їдь! А коли він мені сказав, що везе з собою не чек, а готівку, то в мене й душа ойкнула. Пропали мої гроші! То пак — його гроші. Тисячі доларів!

Чекав я два дні, поставивши хреста на ті гроші. На щастя, він того далекого авта не купив, бо воно... не заводилося. Ну, думаю, спробую сам йому допомогти. Але як?

Раптом він дзвонить:

— Позич мені тисячу доларів, бо не вистачає...

І тут він виклав цілу лекцію про те, як він позичку буде повертати мені. Звичайно, частками, але

десь до року все виплатить. Сяк-так домовилися. Позичка пішла в його кишеню. А себе вже лаю за те, що позичив. Але як такому хитрунові не позичиш?

І от сталося диво. Уночі не спиться. Слухаю радіо. Хтось виливає гіркоту душі на чоловіка, що скалічив жінці й дітям життя, лишивши їх напризволяще. Хтось інший скаржиться на шаленого брата, що у гніві хапається за ножа. Хтось вихваляє добру лагідну жінку, з якою живе в шлюбі все життя й не нахвалиться щастям. Ну, думаю, це брехня. Раптом чую старечий голос якогось чоловіка. Він рекламує своє приїжджене авто. Вихваляє його, і мені здалося, що він не бреше. Каже, що живе в сусідній з моєю дільниці міста, подає номер телефону. Я записав.

Далі події побігли швидкою черідкою. Дзвоню до внука й раджу оглянути авто старого рекляміста. Не минула й година часу, як він уже був у мене. Приїхав поїздом. Веселий, мужній з вигляду і певний себе.

Сідаємо в авто. Їдемо. Жартуємо. Зав'язалася розмова. Я поцікавився, як він буде платити за авто, якщо вирішить купити. Виявилось, що він грошей у банк не відносив. Мені зробилося гірко. Але я вже не ганю його. Пробую привикати до ідей нового покоління.

— Скільки ж ти грошей везеш з собою?

— Чотири тисячі двісті, — каже він, посміхаючись.

— Та ж продавець просить цілих п'ять. П'ять тисяч, — кажу.

— Це його справа. Але я йому більше не дам.

— Та ж він не продасть тобі так дешево.

— А ми ще побачимо. Я йому під носом помахаю готівкою, і він продасть.

Я замовк. Бо що тут скажеш? Він знає те, що мені й не снилося. Приїжджаємо. Внук вискакує з машини й біжить до дверей невеликого дому. Я сиджу в авті й спостерігаю, що буде далі. Бачу — з хати виходить височенький чоловік, уже, здається, пенсіонер. Щось говорять. Машина запаркована перед гаражем. Довгенько говорять. Ось вони вирішують проїхатися по дорогах. Запрошують і мене. Поїхали. Їдемо. Відчуваю, що внукові машина сподобалася. Вертаємося. Я знову сів у свою машину, а вони там, біля гаража, про щось говорять.

Бачу, що не погоджуються. Аж ось чомусь продавець пішов у хату. Скоро вийшов і хитає головою. Ну, мабуть, кінець. Зараз внук сяде в мою машину, і ми, не солоно хльобавши, поїдемо додому.

Аж ось вони пішли обидва у хату. Ну, думаю, мабуть домовилися. Довгенько не виходили. Мені вже сумно стало сидіти й чекати. Нарешті вони появилися з дверей і пішли до авта. Внук ховає якісь папери в кишеню. Стало ясно, що таки купив. Що ж він заплатав?

І знов довелось довгенько чекати. Продавець усе щось пояснював. Виносив з гаража то одну, то

другу річ і клав у багажник. Я підійшов до них і вже ближче познайомився з продавцем. А він хвалить і хвалить свою машину. Продає її тільки тому, що жінці на старість тяжко нею керувати, бо вона завелика.

І от ми їдемо додому. Я думав, що внук поїде до себе, але він чомусь їде за мною, до мене. Ну, думаю, напевно, знов проситиме грошей. Приїхали. Уже в хаті вияснилося, що він хоче зі мною посидіти й поговорити про се, про те. Така ж радість велика! Перше авто в житті. Добре, що грошей не просить, бо й так уже мене обскуб.

Я хочу знати, скільки доларів коштувало йому авто, а він з радості говорить і говорить про незначні справи. Нарешті я не витримував.

— Що ж ти заплатив?

— Усе віддав, що було в кишені.

— Яке щастя! — кажу.

— Я зробив, так як і казав. Показав йому гроші — бери, мовляв або до побачення. І він узяв. Оце й усе. Дуже просто.

Раптом мені саянула несподівана для мене думка в голову.

— Знаєш, що? — кажу. — це ж ось-ось буде твій день народження.

— Післязавтра, — поспішив він.

— Ну, то от що. Повернеш мені з позички не тисячу, а вісімсот доларів.

— А це чому так? — питає він.

— Невже ти не здогадуєшся, мудрий хлопче? Вважай, що це авто купив тобі я та ще й подарував на день народження. Згода?

— Невже аж так? Чи правда це? — спитав він якось недовірко.

— Ну, звичайно так. Так і буде. Нехай так і буде. Згода? Сьогодні твій щасливий день, від ранку до вечора.

Ми вийшли на подвір'я. Оглянули авто, а воно блищало свіжістю ясного блакитного кольору. Добра машина. Простора й сильна. А якої марки, то хіба це так уже й важливо?

Прощаючись, він простягнув до мене руку, дружну і сильну, як і його авто. Ми розсталися щонайкращими друзями. Машина зашуміла і зникла за рогом вулиці.

Це було три місяці тому. Мій найкращий друг, як у воду впав чи за гору закотився. Не обзивається й не приїжджає. Але чеки по сто доларів почала приносити пошта згідно з домовленням.

Знаю, що колись він ще приїде. А чого, то ви, напевно, вже й самі знаєте.

НОВІ КНИЖКИ

Ростислав Кедр: „Гомункулос“, драматична поема, обкладинка М. Бідняка, Торонто 1990, стор. 275. Ціна 25 доларів.

Його ж: „Поезії“, III збірка (І нагорода Літературного Фонду Франка, Чикаго), обкладинка Я. Гніздоського, Торонто, 1983, стор. 372. Ціна 8 доларів.

Книгарня: West Arka, 2282 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada M6S 1N9. Telephone: (416) 762-8751

UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілька

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі»**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

Користайте з наших фінансових послуг

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Tele: 06-984797

ІНЖ. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного
засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і
перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді,
США, та в інших частинах світу.

ПАНІ НАТАЛІ

(Прага 1943-1945)

Воєнний час — це час сподівання чогось кращого, коли скінчиться війна. Та серед пригноблюючої атмосфери війни та емігранщини, хоч в порівнюючи назовні спокійному коженденному житті Праги, були позитивні прояви. Головним чинником були люди-індивідуальності, які інспірували та допомагали пережити ці часи. Однією з таких постатей на тлі емігрантських буднів, серед яких пройшла моя молодість, постатей, які аж ніяк не включалися в пересіч навіть сконцентровано інтелігентського оточення української Праги між двома світовими війнами, була пані Наталі, як вона бажала собі, щоб її називали.

Пані Наталі — нащадок французького аристократа, якого на Україну занесла доля під час французької революції. Родина Геркен де Ляваль остаточно задомилася в Україні, споріднившись з передовими родинами свідомої української інтелігенції. Пані Наталі народилась і провела молоді роки у Києві, і в цей період перший раз відвідала Париж. Як згадувала колись у розмові пані Антоніна Драгоманова, що поїздка до Парижа була для молодшої талановитої дівчини тим, що тепер називається „finishing school“. Вона повернулася до Києва вишліфованою молодою дамою, яка мала свою думку та уміла її висловити. З тих ще часів походить вислів пані Наталі: «Говорити можна про все в ділянці культури і мистецтва». Очевидно, на світі є багато людей, які роблять це з переконанням, що вони «все знають і все розуміють». Та дуже мало таких, як пані Наталі, які дійсно мають підставу і знання говорити.

Перша поїздка закордон не була останньою. Пані Наталі ще не раз їздила до європейських центрів культури до революції. Остаточо виїхала на Захід у 1919 році з братом її матері, професором Дмитром Антоновичем, головою української дипломатичної місії у Римі. Італія була для неї джерелом дальших студій мистецтва, розпочатих у Києві під керівництвом таких мистців, як М. Бойчук, В. Кричевський і Г. Нарбут.

Еміграційні прозаїчні будні після Першої світової війни принесли зміни. Прийшлося шукати заробітку, звикати до нових обставин життя. Пані Наталі знову опинилася в Парижі, де завдяки своєму малярському талантові стала працівником великого салону — підприємства, що проектувало і виконувало дамські одяги. Чи це заняття було цікаве? Не думаю, хоч може цікавіше, як ті, якими нам приходилося задовольнятися в часи нашого переїзду в теперішні країни нашого перебування. Згадуючи про ці часи, пані Наталі розповідала, що довгий час займалася малюванням проектів безкоштовної кількості рукавів дамських суконок. «Та в

часи, коли мені було тяжко», — оповідала далі, — «мені завжди допомагав мій покійний батько. Не забувайте ніколи, що наші близькі, які відійшли від нас, допомагають нам з того світу». Я не раз переконалася у правдивості її слів.

Слідуюча фаза еміграції у 1926 році принесла побут у Чехії. До Праги пані Наталі приїхала вже як відомий мистець, спеціально в ділянці театраль-ного декоративного мистецтва та костюмів — ділянці, в якій працювала в театрах столиць Європи. Відвідала також і Подебради, де у двадцяті роки, часи розквіту Української Господарської Академії (УГА) вона зробила на оточення українських Подебрад надзвичайне враження. Тоді, ще малою дівчиною, я не раз чула розмови — одні з подивом, інші з великою дозою заздрости і домішкою злоби — часто-густо згадували про зустрічі і знайомство з цією виїмковою людиною. Сенсацію викликало її сценічне оформлення одноактової опери М. Лисенка „Ноктюрн“. Не пам'ятаю, хто ставив цю оперу в Подебрадах у театрі „Крале Їржіго“, бо на виставі я не була. Знаю лишень, що Вакхантку співала пані Мамонько, як ми її тоді знали, по походженню литовка, яка пізніше стала примадонною опери в Каунасі. З нагоди цієї постановки постали великі дебати: за і проти нетрадиційної декорації в чорнобілому кольориті. Чому портрети не були в повний зріст персонажів опери, чому лише обличчя було видно і вони виходили не з рам портретів, а з-за лаштунків, чому рожеві і золоті сні були одягнуті у срібні туніки і були такого росту, як Оснач, один із студентів Академії, що визначався дуже великим ростом («вибігли на сцену три Осначі», — заявила якась дама) і т.д., і т.д.?

На початку тридцятих років одружилася пані Наталі з професором УГА доктором Юрієм Русовим і переїхала з ним до Румунії. Професор Русов був директором секції рибальства (іхтіології) Національного Зоотехнічного Інституту в Букарешті. Його дружина почала працювати, як диретор та консультант у дирекції Королівського Театру. У скорому часі вона опинилася в оточенні румунського королівського двору — річ не дивна: таке оточення їй відповідало, там вона почувалася як вдома, хоч життя навчило її примінятися до всяких обставин. Розповідала, як колись на якомусь святі при дворі їй дали до вибору костюми з різних частин Румунії. Вибравши один з них, вона на святі відіграла роль ворожки...

Думаю, що усі пражаци, покоління наших батьків та нашого, пам'ятають, як на відвідинах у Празі в тридцяті роки (1937-1938?? року) мали нагоду побачити один з проявів її мистецького таланту. „Свято моря“ театру пані Русової було сполученням слова, співу та малярства. Декорація на сцені стаціонарна, у сполученні з костюмами. Артисти стояли за намальованими постаттями княжих дружинників, козаків, і т.д., лиш їх обличчя були відкриті, на спосіб старовинних ікон. Це надзвичайно ефективні і для мене незабутні сценічні образи. «По морю, по морю, по бистрих боях...» досі

виразно звучить у моїй пам'яті спів, і перед очима проходять образи історії морських походів від княжих до наших часів.

Як не раз буває, коли у виставах беруть участь артисти-аматори, і тут були гумористичні додатки — на руці в одного з дружинників було видно великий годинник...

На початку Другої світової війни панство Русові переїхали до Праги, і я мала честь та приємність особисто познайомитися з пані Наталі. В помешканні на окраїні Праги, за славнозвісним Жіжковом, ген аж до порожніх просторів на кінці міста, у дільниці, що називалась „Hrdlořezy“ (по-нашому „Горлорізи“) розкиданий ряд модерних будинків при кінцевій станції трамваю. Тут, очевидно, в наші часи вже нікому горла не перерізує, як було колись у середньовіччі. Одного разу, затрималась у панства Русових, бо розмови, як звичайно, були дуже цікаві, і пропустила останній трамвай. Отож, прийшлося пройтися пішки по трамвайній лінії через „Hrdlořezy“ і „Zizkov“ до центру Праги. Всюди темно і тиша, навіть у місті. Чути кожний крок, і аж до самого Вацлавського наместі (площі) ні живої душі. Та не страшно — молодість? Не лиш те, а інші обставини, інший світ...

Перша половина сорокових років у Празі визначалася великим оживленням культурних імпрез чеської Праги. Усі театри і кіна переповнені — очевидно, реакція на воєнні події. Багато імпрез по лінії танку, ділянки, яка мене завжди спеціально цікавила. Обговорювали тоді у Русових проект вечора, присвяченого Шевченкові, у формі п'єси з трьох дій, де Тарас Григорович був представлений не лише, як поет, а як людина з ще іншими талантами, включно зі співом. Про його гарний тенор і музикальність звичайно мало згадувалось, а його малярський талант завжди затінювала його роль поета-пророка.

У мене особисто розмови про театр і танок викликали ідеї ширшого масштабу як ті, над якими тоді працювала наша маленька група танцюристок. Ми робили спроби створити ряд постатей з нашої літератури, фольклору і т.д. — ряд сольових мініатюр. Одним з групових проєктів, інспірованих зустрічами з панством Русовими був „Баль у гетьманському дворі“, музика Миколи Лисенка — його „Українська сюїта“ у формі старовинних танців на основі народних пісень. На жаль, цей проєкт ніколи не був реалізований. Кінець війни приніс великі зміни. Ми покинули Прагу, і почалася зовсім нова фаза життя.

Годинами можна було б слухати розповіді у домі панства Русових про подорожі, розмови про питання життя і смерті. Пригадую оповідання про їхню подорож перед останньою війною на Крету. Там, у горах коло печер вони зустріли ченця, нащадка запорозьких козаків. «Він подивився на нас, привітався і сказав: „Мені казали, що прийде жінка в білому“, — оповідала пані Наталі, — «а тоді почав розповідати про будучину. Я не все з його розповіді зрозуміла — у той час тяжко було уявити,

Члени Кредитової Співки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Співка «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Співка тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссазі. Ми поширюємо наші обслуговування, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Співки «Союз»!

So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga, Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

• 2295 Bloor St. W. • Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W. • 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

що принесе ця друга війна. Попрощалися. Він сказав, що вже ніколи не побачимось».

Одного разу пані Наталі сказала під час розмови: «Очевидно, що говорити можна про все, та робити я хотіла б лише три речі: читати, малювати і ворожити». Це останнє було частиною її віри у вічне життя та виявом ставлення до проблем теперішнього і будучини. Яка людина раніше чи пізніше не задавала собі питання: Для чого я живу? Чому мене доля кинула в ту чи іншу частину світу? Чому я живу в обставинах, в яких я ніяк не мала наміру жити? Яке моє завдання в тих чи інших життєвих обставинах? Чому? Чому? Чому?...

І згадується остання зустріч у пранства Русових. Їхнє помешкання протягом останнього року війни було переповнене. Вони прийняли до себе родину отця Попова, який переїхав з України і не мав притулку у перенаселеній тоді Празі. З балкону було видно вибухи бомб на обрії, де горіли фабрики чи може якісь інші військові об'єкти. Професор Русов питав мене тоді, чи я думаю, що чехи підіймуть повстання з відходом німців. Не вірила я тоді в таку можливість. Чекали ми приходу американської армії. Та повертаючись трамваем додому, я побачила навколо себе перші прояви революції.

Життя склалося так, що вже ніколи особисто не прийшлося мені зустрічатися з пані Наталі. Нещодавно побачила оголошення про її відхід у інший, кращий світ. Не було нагоди подякувати за інспіруючі розмови військових часів. Та ніколи не забуду людини широкого розгляду, яку нітрохи не зачепила „емігранщина“, людини, яка уміла бачити світ і людей з іншої перспективи — широкої перспективи світового масштабу.

ПРО УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ

Співробітник Катедри Українознавчих Студій при Торонтському університеті, Генрі Абрамсон, виголосив у Бет Цедек синагозі в Торонті доповідь про українсько-жидівські культурні впливи й взаємовідносини, а другого дня 250 членів цієї конгрегації прийшли послухати доповіді Абрамсона про мовні й культурні елементи, спільні для жидів і українців.

Доповідь Генрі Абрамсона відбулася на запрошення Дж. Фріберга, старшого рабіна цієї великої конгрегації. Абрамсон був нагороджений вже декількома науковими стипендіями, а тепер одержав ще престижову державну стипендію від Канадської Ради Суспільних і Гуманітарних Дослідів для праці над його докторською дисертацією.

Уродженець північного Онтаріо, Генрі Абрамсон досліджує тепер історію жидів України.

Він часто виступає з доповідями на тему українсько-жидівських відносин. З нагоди пропам'ятного дня Жидівського Голокосту, Абрамсон виголосив у синагозі Шарег Хаїм доповідь про митрополита Андрея Шептицького та його діяльність, наголосивши його незвичайну відвагу дати притулок 200 жидівським дітям під час Другої Світової війни. На цю тему він теж мав виступ на програмі радіосітки Сі-Бі-Сі та друкував статті в „Глоб анд Мейл“ та в іншій канадській і українській пресі.

Віталій БЕНДЕР

ЗОЯ ФЕДОРОВА, В. КОЗІН, П. ЛЕЩЕНКО Й ІНШІ

(Початок у попередньому числі)

Як і всім басарабам, йому повезло, бо вужча батьківщина вислизнула з обіймів советів і стала провінцією Румунії. Таким чином технічно Лещенко не був емігрантом.

В 1923 році він подався до Парижу, в той час запруженого російською білою еміграцією і де російське культурне життя було на злеті. Там функціонувало кілька гімназій, церков, існувала багата видавнича діяльність, буяли російські ресторани, буфети, балет, театральні студії, малярство. Лещенко поступив в російську балетну школу з наміром стати професійним танцюристом. А вечорами він підробляв в ресторанах та нічних клубах, виконуючи кілька танців із свого «Кавказького ескізу». Згодом, для ефекту, вкінці своєї точки він брав гітару, ставав на коліно і співав дві-три пісні з кавказькою тональністю — «Карапет», «Шаміль» тощо. І тут прояснилося, що публіці більше імпонував його спів і гра на гітарі. Вкоротці він одружився з російською танцюристкою з Риги і разом з нею виступав в клубах в танцювально-пісенному дуеті. Не зчувся як став зіркою паризького нічного життя.

За якийсь час молоде подружжя разом з невеликою оркестрою вирушило в турне по Близькому Сході, де він зовсім відкинув танцювальний складник, а повністю перейшов на вокал — почав виконувати модні тоді тангові мелодії. Турне пройшло з великим успіхом. Повернувшись до Парижу з новим амплуа, він звернув на себе увагу представника англійської грамофонної компанії «Колумбія», підписав контракт і наспівав кілька танг і фокстротів. Платівки розходилися сотнями тисяч серед еміграції, а також в слов'янських країнах, як ось Польща, Чехо-Словаччина, Балкани. Великий попит на них також постав в тоді незалежних балтійських країнах. З чого виходить, що із здобуттям незалежності нехтї до культури поневолювача швидко згасає.

Було сформовано високофахову оркестру з дев'яти інструментів. Щодо музик, то це був інтернаціонал. Оркестра складалася із греків, росіян, євреїв і, судячи по прізвищах, українців — Шкляр і Хропак. Деякі музики й досі живуть — двоє братів Іпсіланті в Греції, Олександр Голдштайн в США, двоє в Ізраїлі. Музику писали брати-греки, євреї з Риги, Хропак, а часом і сам Лещенко.

Гонорар з розпродажу плит плив з усіх усяд. Лещенко повернувся до Бухаресту і на околиці придбав невеликий ресторан, який завжди був переповнений, навіть і румуни, які не виявляли ніякої симпатії до російського, йшли послухати Лещенка і його оркестру.

Його платівки появились й на чорному ринку в СРСР, особливо в Україні, в фантастично високих цінах. Але величезна більшість советських поклонників слухали його пісні по радіо на коротких хвилях із Софії. В книзі я описав цю сторону достатньо. Майже щодня лунали нові й нові записи: «Чубчик», «Андрю-

ша», «Міша», «Блины», «Марфуша», «Черные глаза», «Татьяна», «Сашка», «Не покидай», «Аникуша», «Последнее танго», «Моя Марусечка», «Рюмка водки», «Гармошка», «Трошка»; «Синья рапсодия», «Барселона», «Сердце матери», «Станочек», «Дымок от папиросы», «Карії очі», «Місяць на небі», «Цыганочка моя» — остання, дещо перелицьована, закріпилася в українському естрадному репертуарі в Галичині.

За якийсь час він відкрив другий, багато більший ресторан в центрі Бухаресту. Конто в лондонському банку по крутій висхідній здіймалося вгору.

Настала війна, Басарабія й Одеса опинилися в руках румунів. В 1942 році Лещенко одинцем вирушає до Одеси і на Дерибасівській вулиці відкриває розважальний клуб-ресторан. Там він познайомився з відомою акордеоністкою Вірою Білоусовою і закохався в неї, хоча вона була майже вдвічі молодшою від нього. В 1944 році повертається до Бухаресту, розводиться з дружиною Зіною і одружується з Вірою.

Влітку того року радянські війська підступали до столиці Румунії. Всі, хто міг, емігрували далі на захід, а Лещенко з дружиною залишився і опікувався своїми ресторанами. Пришельці із сходу його не чіпали. А після закінчення війни він починає концертувати в румунських містах.

Ось що в «Лит. Газете» за 3 січня ц.р. подав Г. Кіпніс-Григор'єв, який влітку 1945 р. дослужував свій строк в радянських окупаційних військах: у всі політичні відділи полків і дивізій прийшло повідомлення головної квартири, що такого й такого дня відбудеться «закритий концерт» П. Лещенка для політпрацівників радянської армії, щоб вони, мовляв, дали належну оцінку його творчості. Г. Кіпніс був великим поклонником Лещенка ще з передвоєнних часів і, служачи сержантом-писарем в штабі, упросив високого комісара, щоб взяли й його.

В цьому нарисі він пише, що політпрацівники ніби забули, хто був Лещенко і кого репрезентували вони. В залі було таке піднесення й такі гучні овації після кожної пісні, що аж стало незручно. Червоні переможці ріднилися з білим Лещенком. Після цього йому й Вірі було дозволено влаштовувати концерти для червоноармійців.

Аж тут вийшов указ, щоб всі румунські піддані з Басарабії зголосилися для репатріації в СРСР. Басараби, включно з Лещенком, почали ховатися, розтікатися в найдаліші закутки. Якраз тоді Лещенку зажеврила надія вирватися з окупованої Румунії. Фірма «Колюмбія» прислала румунським властям листа з проханням дозволити співаку виїхати до Істамбулу для запису нових платівок і пообіцяла румунам чималий відсоток виручки з їхнього розпродажу. Мабуть, легенда про втечу Лещенка на південь до Адріатики і навіть до Єгипту, яку я переказав в книзі, визріла на цьому моменті. Фактично ж нікуди він не поїхав, власті дозволу не дали.

А за якийсь час йому було заборонено давати концерти радянським військовослужбовцям, а солдатам заборонено ходити в театри, де він виступав. А в 1951 році, в час концерту в Брешові, Лещенка і Віру арештовано на сцені, на очах переповненої залі. Віру, як радянську громадянку, відправлено в Гулаг, а Петра ув'язнено в Бухаресті. Кілька разів його бачили на вулицях серед конвойованих груп арештантів, які роз-

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинні перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

чищали руїни, залишені від минулих бомбувань. Був він худий і заплаканий. В 1954 р. він тяжко захворів і помер у в'язниці. Труп було вкинено в яму на одному із звалищ, не залишилося й могили. А Віру Білоусову-Лещенку звільнили в 1956 році і навіть дозволили займатися сценічною діяльністю.

Ось так скінчилася кар'єра цього талановитого розважальника. В його пісні «Чубчик» є такі слова: «Пройдет зима, настанет лето, В саду деревья пышно расцветут, А мне бедному, несчастному мальчонке, Эх, цепями руки и ноги закутют. Сибирь, Сибирь, Сибири не страшуся, Сибирь ведь тоже русская земля...»

А вийшло, що обійшлося без ланцюгів і Сибіру, але з тим самим вислідом — талановиту людину знищено виключно з ідеологічної примхи.

Платівки Лещенка в західному світі і досі у величезному попиті. Конто в лондонському банку продовжує зростати. Ще може статися, що в кінці воно стане власністю тих, які 36 років тому звели його зі світу.

P.S. Ця стаття вже була в коректі для відсилки в Торонто, коли «Лит. Газета» принесла з Москви ще одне повідомлення про Лещенка. В ньому автор переповідає, дещо розріджено, все, подане мною вище. Цікавими моментами в його описі є такі: Петро Лещенко вірцево володів «російською, українською, румунською та французькою мовами»; двічі його кликали румунські власті до війська служити на східному фронті, але обидва рази він всякими хитрощами від служби ухилився; соювіські урядовці безпеки провели над ним ретельний допит, протоколи переслухання зберігаються в Москві; в 1951 році він подав прохання про поворот до СРСР і йому було дано в'їздову візу, але невдовзі її було відтягнуто; незабаром його «арештувала румунська служба держбезпеки...»

НОВЕ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ-ЗАПОВІДНИКА МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Появилася у Вінніпезі дослідна праця п.н. „Маркіян Шашкевич — Біо-бібліографічний показник“. Це число 7 „Бібліотеки Шашкевичіани“.

„Біо-бібліографічний“ показник дає в хронології важливі дати життя, творчості й культу Шашкевича коментарями.

В бібліографії обговорено оригінальні твори Маркіяна Шашкевича, його переклади зі старо-української мови, з грецької, польської, сербської і з чеської. Окремий розділ присвячений перекладам його творів на мови англійську, польську, російську і чеську. Є розділ присвячений о. Маркіяну в поезії і прозі, що має понад сотню поетичних і прозових творів. Є теж розділ, в якому обговорюється бібліографію бібліографії шашкевичіани.

„Бібліографічний показник“ опрацював Михайло Марунчак, відомий дослідник доби Шашкевича, який у вступі наголошує, що Шашкевич здобув одне з передових місць в українській історії, як поет-відродитель, предтеча українського соборництва та модерного українства й тому потрібно відродити його культ.

Ціна книги — 12 доларів, плюс два долари пересилка. Замовляти в Центрі М. Шашкевича у Вінніпезі.

ЗВЕРНЕННЯ ІНІЦІАТИВНОГО КОМІТЕТУ СПІЛКИ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ УКРАЇНИ

У передвиборчих програмах кандидатів в депутати до Верховної Ради України є багато зобов'язань і пропозицій щодо майбутнього України як суверенної держави. Та, на жаль, кандидати, а тепер уже депутати, майже зовсім не згадують про людей, які найбільше потерпіли в сталінські часи геноциду. Це ціле покоління, що винесло на своїх плечах весь тягар чорносотенного лихоліття. Ці люди опинились поза суспільством, як в Україні, так і за її межами. Невідомі їхні імена, місця поселення, їх страждання і могили. Засоби масової інформації називали їх „ворогами народу“ і систематично, впродовж 45-ти років, обливали потоками бруду.

Скільки „ворогів“ було не повідомляли. Тільки тепер деякі московські лектори (Юрасев, Земсков) називають цифри: в західних областях України до одного мільйона осіб.

У 1989 році прокуратура УРСР повідомляла про перегляд справ репресованих з метою їх реабілітації. Більше того, в пресі появились цифри реабілітованих. Така реабілітація, на жаль, нагадує маніфест російського царя Миколи „про свободу для мертвих“. І сьогодні теж реабілітують... мертвих. З живими наразі не поспішають. Ждуть...

Зваживши на безперспективність оборони репресованих з боку сучасної влади ми створили ініціативний комітет СПІЛКИ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ УКРАЇНИ (СПВУ) з метою:

1. Провести облік усіх політичних в'язнів України за період 1939-1989 р.

2. Стати на захист політичних в'язнів, їх родин і, примусово висланих за межі України. Домагатись повернення усіх на місця попереднього їх проживання, забезпечення усім відповідального політичного статусу, професійного юридичного захисту і відшкодування збитків.

3. Запропонувати парламентові України звернутися з вимогою репарацій тих республік, на території яких в'язні і спецпоселенці з України будували заводи, фабрики, різні підприємства, селища, міста, дороги, канали, водосховища, шахти і т.ін., від експлуатації яких корінне населення республіки має економічну вигоду.

4. Зібрати матеріал і скласти географічну карту перебування репресованих осіб з України, транспортних схем їх перевозів, місця безіменних могил і цвинтарів. Зібрані і систематизовані матеріали опублікувати.

5. Налагодити контакти з переслідуваними особами за політичну діяльність у діаспорі (в СРСР і т.зв. соц. країнах) з метою їх захисту і повернення на батьківщину.

Ініціативний комітет просить підтримки Великої Ради Руху України, товариств „Меморіал“, депутатів Верховної Ради УРСР від демократичного блоку, неформальних організацій, місцевих органів влади, населення України та української діаспори.

З метою інформації населення про утворення Львівської крайової СПВУ і розширення її членства просимо редакцію опублікувати наше звернення.

Адреса спілки: місто Львів, проспект Леніна 24.

Ініціативний комітет:

Баковський Ярослав, тел. 646003 (19:00-24:00), Дацюк Євген, тел. 631647 (19:00-24:00), Кубів Василь, тел. 423885 (19:00-24:00), Мелань Мирослав, тел. 36-55 (19:00-24:00), м. Моршин, Пилипчук Михайло, тел. 31142 (19:00-24:00), м. Миколаїв.

НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ...

Може варто було б написати про це монографію. Виглядало б, що не кажити, солідніше. Тільки ж така ґрунтовна наукова праця не вийде. Нема історичних і біографічних даних, відсутні достовірні документи. Тож задумано звичайну сюжетну розповідь з творчою уявою і художнім вимислом. Розповідається більше про людей, їх різні риси характеру, поведінку, вчинки. Люди як люди, не усі однакові. Поведінка кожного залежить від вроджених ознак, виховання, набутого у житті світогляду. Тому й ставлення до кожного ліричне, як емоційне ставлення взагалі до об'єктів зображення. Щоб не наразитися на відвертість, усі персонажі безіменні. Навіщо виявляти чиясь особистість, задовольняти обивательську цікавість. Вразі хтось пізнає самого себе — нікроу! Побачиш себе сторонніми очима. Дивитися, це ще не бачити. Дивишся на себе повсякденно в дзеркалі, та не бачиш внутрішнього портрету. Описуємо події, випадки, сцени людей, в добрих намірах, із здоровим жартом, безболісною сатирою, дружнім шаржем. Забігаючи наперед, застерігаємо собі право вживати займенники у множині „ми“ і „ви“. Особистий займенник в однині „я“ уможливорює особисту відповідальність за якусь мимовільну абракадабру. Зате займенники у множенні гарантують спільну відповідальність. Як самий задум розповіді „На коротких хвилях“ — зумовлений загальними потребами.

1

Розлога поляна-мурава, зелена усі пори року, служить центром столиці Сполучених Штатів Америки. Колись тут, надвечір'ям, гуляли пентагонські офіцери з манірними столичними панночками. Духовий оркестр Морських Сил грав віденські вальси, з-над Потомака повіяв приємний холодок... Тепер тут прогулюватись не дуже приємно. У наші неспокійні дні на зеленій поляні відбуваються бурхливі демонстрації та маніфестації — була б нагода. Коли світові загрожує ядерна війна, поляна-мурава служить місцем паломництва пілігримів мира. Напровесні пригріває сонечко, йому посміхнуться бруньки японських черешень, зацвірінькають всюдисущі горобці і сама природа вимага дій. Тоді у самому серці Вашингтона відбуваються милі, задушевні зустрічі виводок із заморського острова Лесбос і відчизняних гомоамериканос. Якось столична поліція кинулась придушити це мракобісся, та заборонив Конгрес... Обабіч розлогої поляни красуються будівлі архітектури європейського класицизму. Національний історичний музей, галерія образотворчого мистецтва, Смитсонівський інститут, Музей аеронавтики і дослідження космосу — шедевр сучасної архітектури. І тут же, займаючи увесь вуличний квартал, стирчить безлика споруда, яка убогістю проектування нещадно псує художньо-архітектурне обличчя міста. Пильне око іноземного розвідника довго не могло додивитися, що якраз звідси висилає щоденні радіопрограми на коротких хвилях з певними герцями, для не обмеженої кількості слухачів, точно за київським часом — Український відділ радіостанції „Голос Америки“.

Що притягає людей до „Голосу Америки“? Це залежно. Навряд необхідність через безробіття. Радше ідейна спрямованість із схильністю ідеалізувати дійсність. І навіть смішно припускати шекспірівське: бути чи не бути. Усе відбувається тому, бо не може бути інакше. По-нашому, це доля. Вона і приводить наших людей до „Голосу Америки“. На відміну від громадських організацій, партій, товариств, парафій — у „Голосі Америки“ нема й духу обивательського поняття „член“, тільки — працівник, трудяга. І не панує, звикла в громаді, сваволя гуляйполя. Бува займеться і згасне бунтарський дух прапрадідів степовиків. В Українському відділі працюють свої люди. І керівник своя людина. Але його не обирають загальні збори відділу, а призначає начальство, котре вряди-годи знає що робить. Тому нікому-ніколи не уділяє абсолюторії, що за латинню означає у католиків — відпущення гріхів. Керівник — не голова. Він забезпечений від єхидненьких реплік, мовляв, риба смердить від голови. Як на те вже пішло, то більші риби водяться у вищих сферах керівництва... День у день, сім днів на тиждень, короткі радіохвилі пересилають: випуски останніх вістей, репортажі з місця подій, коментари на злобу дня, інтерв'ю, опитування громадської думки, повідомлення про науково-технічні досягнення, стихійні лиха, святкові репортажі у музичному супроводі, танцювальну музику для молоді, міжнародний спорт, календар видатних подій та людей, статті позаштатних кореспондентів тощо. Це все мусить бути своєчасно, точно, правдиво. І мова мікрофонних матеріалів повинна бути до серця слухачам. А тут ще й найновіша техніка із своїми примхами: телетайпи, ротапринти, ксерографи, дисплейиси для народження на екрані компютера мови тексту радіопрограми. Увесь цей воістинну титанічний труд виконують наші люди, наші майбутні національні кадри.

Рутинери задвіркового мислення приписують Українському відділові „Голосу Америки“ советизацію службової термінології і словом „кадри“ або українізацію російського слова „советський“ — словом „радянський“. Тут явна контрверсія, якою приховано непослідовність самого рутинерства українізацією слова „колхоз“ — колгосп, „совхоз“ — радгосп. По-перше, слово „кадри“ французьке, як і „кадриль“, яка стала народним танком американських фермерів. По-друге, тут йдеться не про партійні кадри чи кадри радянських збройних сил і не запозичення гасла: „Кадри вирішують все!“. Взагалі Український відділ не має ідеологічних контактів з есесерівцями, на погляд рутинерів. І на цьому поставимо крапку.

Кадри, себто склад кваліфікованих працівників Відділу, передбачені обсягом і характером праці. За такою кадровою структурою, дотримуються поділ на вищу та нижчі посади, непорушним порядком підлеглості нижчих осіб вищим. Відділ очолює керівник, авторитетніше — шеф. Йому безпосередньо підлягає редакційний склад вищого рівня, а йому — нижчого. Решта низові працівники, трудяги. В Українському відділі кожний третій — редактор. Це пояснюється селекційним відбором для виведення нових видів редакторів, себто, комусь з низових кадрів дається можливість за певні заслуги пройти інкубаційний період

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

щоб підрости. Експерти в питаннях підвищення продуктивності і якості виробництва не раз вказували на таку неефективність використання наявної робочої сили. Справа чомусь опинилася у профспілці. Профспілковці намовили низові кадри, у світлі еманіпації, оголосити сидячий страйк. Адміністрація відповіла локаутом, вказавши на закон Тефта-Гартлі про заборо­ну службовцям урядових установ страйкувати. Усе закінчилося підбадьорюючою домовленістю заціка­влених сторін... Як би там не було, геть усі працівники Українського відділу диктори, за винятком тих, у ко­го щось сталося з голосовими зв'язками або наголоси обов'язково невпа­дає. Десять на відшибі трудяться „продюсери“. Це слово підставне, своєрідна соціоло­гія для заохочення до праці технічних кадрів, позба­влених права власного трактування. Радіо — без мов­лення — бездушна техніка, гроша не варта без метко­го розуму та спритних рук „продюсерів“. Вони упо­рядковують програми, увіковічують у логіко-мате­матичній пам'яті компютера відділу, командують усім, що відбувається у радіостудії. Без них, цих технічних кадрів, закрилася б радіостанція. Їм на ім'я — Почес­ний Легіон!... Відділ має у своєму розпорядженні поза­штатних кореспондентів. Вони свої люди та не усі за­довольняють рідну мову вимогливого слухача. Тра­пляються тимчасові працівники: сезонники, транзитні пасажери, пройди. Побудуть, подивляться, послу­хають, понюхають — і знову у пошуках кращої долі... Вищого рівня редактори несуть на собі додаткове, за сумісництвом, навантаження. Їх обов'язок, з відривом від основної праці, виконувати роль „дядька“ в цар­ській армії для муштри новобранця. Тут кожному „дядькові“ або „тітці“ призначено кількох підопічних із завданням стежити за їх ставленням до праці, по­ведінкою, полагоджувати в ролі арбітра професійні суперечки з редакторами нижчого рівня. Наприкінці фінансового року „дядьки“ та „тітки“ пишуть на під­опічних відповідну характеристику, яку скріплює влас­норучним підписом сам шеф Відділу. Характеристики зберігає кадровий відділ радіостанції. Ніхто ніколи ними не цікавиться, оскільки тут не Радянські Сполу­чені Штати. З бігом часу тисячі накопичених характе­ристик вивозять самосвалами на громадський смітник у графстві Фредеріків. Консультанти в питаннях вну­

трішнього трудового розпорядку безрезультатно дово­дять марно згаяний час за обставин, коли кількаде­не писання характеристик за рахунок основної праці пе­ретворюється на утильсировину для виготовлення па­п'є-маше. Самі ж „дядьки“ з „тітками“ лишаються до наступного фінансового року душеприказчиками своїх підопічних¹. Так з року в рік платники державного податку утримують „Голос Америки“...

3

Виконавці радіоспектаклів заслужено називають се­бе колективом. Тому й Український відділ „Голосу Америки“ вважає себе колективом, та ще й воістину — трудовим! Саме означення „колектив“ — ще одне сакраментальне слівце у вухах рутинерів. Український відділ ніколи не зазнавав примусової колективізації, тільки усупільнився шляхом добровільного об'єднан­ня. Цілком нормально, що при такій суспільній формі об'єднання — не всі працюють однаково. Частині ко­лективу Відділу праця цікава. Таким людям і робочий день незчується як збіжить. Якщо взяти до уваги не­абияку зарплату, то таким людям — і весело працю­вати, і весело житись. Та й начальству веселіше ре­алізувати свої вимоги. Прикро, що такий працездат­ний імпульс колективу гальмують нитики. Вони усім незадоволені, на усе нарікають, ніби роблять ласку державі своєю присутністю в „Голосі Америки“. На­перекір такому контрастному ставленню до праці, Укра­їнський відділ завжди на доброму рахунку вищого на­чальства і вже не раз відзначався почесною грамотою. У реальному світі можливостей тут діє стихійно ско­ване ділове ядро Відділу, його затаєна рушійна сила, яка шляхом взаємодії, взаємодопомоги зберігає престиж Відділу, як на війні — взаємовиручка в бою. Це ру­шійна сила не механічна, гідравлічна чи пневматична, а духовна. Дух! Виходячи з поняття про перевагу духа над матерією, духовна сила втілена у людині, яка сама по собі матерія. І не просто дух, а Святий Дух. Для ясності, розв'яжімо раз на завжди питання, хто у що вірить? Дехто в Українському відділі „Голосу Амери­ки“ вірить у японську богиню сонця Таганосу, яка при­вела стоголового дракона з вірою у непереможну силу самурайського меч­а з його хвоста. А ми віримо у пе-

реможну силу Святого Духа, який вселяється у душу думаючого редактора, уважних рядових працівників і технічних кадрів, очевидно. Укомплектувався Український відділ радіостанції „Голос Америки“ з різних прошарків та нашарувань емігрантської громади. За етнографією та етномімікою це вихідці або їх діти з різних земель України. Соціальний стан — сама інтелігенція. Ще б пак! Професії до „Голосу Америки“ різноманітні. Як розібратися, то на ліпший кінець: викладач української мови та літератури ще на Батьківщині, вихованець театральної школи з добре поставленим голосом, поет, що за літа свої молодії осідлав Пегаса і невизнаний несвідомою еміграцією. На гірший кінець: хемік-лаборант, агроном, інженер-електрик, богослов з претензіями на сан єпископа, співак з празького кафешантану та інші, що раніше в радіомовленні не працювали і з його специфікою знайомі не були. Національний склад Відділу поширився. Колись одонаціональний, став двонаціональним. Його трудовий колектив поповнився трудовою інтелігенцією з Радянського Союзу — через інфільтраційний табір Ладісполь, з тимчасовою зупинкою у Брайтон-Біч, кінцевою у Вашингтоні, проїздом до Єрусалиму. Вже на перших порах виявилися знання рідної мови працівників Відділу і згода працювати в суботу без огляду на Йом-кіпур. Відділ з місця розв'язав національне питання. Єрусалимське Товариство єврейсько-українських зв'язків висловило утіху з цього приводу. Релігія більшості Відділу — християнської віри з поділом на два віросповідання. Релігія прибулих з Радянського Союзу представлена п'ятьма течіями: від ортодоксів до безтечієників. Кожний робочий день починається загальною в умі молитвою за упокій минулого дня і за здравницю насущного.

(Закінчення буде)

ПЕРЕБУДОВА ВАВИЛОНСЬКОЇ ВЕЖИ

(Чорнобильська притча)

Видавництво „Сучасність“, 1990, 2 вид., 50 стор. Є. Сверстюк. Ціна: 5.00 ам. доларів.

Наша найновіша публікація — філософічний трактат відомого на Заході правозахисника, вченого психолога, літературного критика, довголітнього в'язня радянської системи — Євгена Сверстюка, сьогодні — діяча Руху та голови Української асоціації незалежної творчої інтелігенції. Мета авторської праці — відповісти на такі питання:

«Куди йде людина без Бога?

До чого привели тотальні експерименти ХХ віку над людиною, над природою, над усім, що несе в собі тайну творіння?

Які уроки світові може дати країна, яка явилась перед нами притчею під іменем „Чорнобиль“?

Який урожай віщують зерна насильства і смерті, посіяні в Україні за роки терору і геноциду?»

Брошуру можна набути в книгарнях, у Видавництві „Сучасність“ чи в його представництві в США:

Sučasnist/Mr. Y. Smyk
744 Broad St., Suite 1116
Newark, NJ 07102-3892

Tel.: (210) 622-0545
Fax.: (210) 622-1933

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСИОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C DAIRY

- ЙОГУРТ 212 Mavety Street
- ГУСЛЯНКА TORONTO, ONTARIO
- БІЛИЙ СИР Tel: 766-6711
- СМЕТАНА

У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси

2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузик Tel: 763-6674

МОЇ ДОРОГИ ДО МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА

Приятели, які знають моє ставлення до д-ра Шлемкевича, пропонують, написати на тему: „Світ ідей, духовий світ Шлемкевича“. Аж страшно! Це тема хіба для Шереха, Рудка, Федорики... Запрошував писати колись і Шлемкевич: «Не журіться, — радив, — що сьогодні не складається, ідіть дорогою шукань і знайдете слово».

Спроби виходу в духовий світ треба було починати у молодості, коли приманювали далекі обрії ідей, поривалися мрії на невідомі причали. Пізно вже. А все ж таке, — спробую...

У сумнівах в доцільність голошених ідей ірраціоналізму, тоталітаризму, аморалізму і догматизму у нашій політиці я, як заприсяжений націоналіст, що заприсягав і собі підлеглих на курсах виховання української молоді у Криниці, несподівано попав на доповідь д-ра Миколи Іванейка-Шлемкевича. Це була незабутня доповідь про дегенерацію ідеалів, нашу розгубленість, політичну короткозорість і упередження до тогочасних візій. Про революційність і героїзм „сильної людини“, яка, лиш щоб заглушити порожнечу духа, гуде про силу. Про вільного духа, що став перекотиполею — штукарем розуму задля признання і слави. Про рух підкинутих нам ідей „Відвічної Стихії“, що допровадили нас до духової кризи і руїни.

Нові думки Шлемкевича, спосіб їх викладу, захоплюючи візія нового суспільства, глибоке знання, розум і краса подачі закарбувалися у пам'яті назавжди. І від тоді думками і серцем я вже ніколи не розходився з найбільшим учителем, якого післала мені доля на мої круті дороги життя.

Сумніви у доцільність голошених правд ОУН закарбувалися до мене в Картузькій Березі, посилювались під Бродами, в УПА, під час утечі з полону. Та перший удар і глибокий сумнів у наш героїзм я пережив ще у 1936 році. Життя сильніше, як мрії, і воно виявило, що ми не герої...

У зелено-святкову неділю 1936 року Українська Робітнича Громада під проводом адв. Рудольфа Скібінського, при співучасті соціалістів і комуністів дрогобицької округи зорганізувала святкову академію у пам'ять 20-ліття смерті Івана Франка у його рідному селі — Нагуєвичах. Ми, заприсяжені оунівці, не признавали тоді Франка. Але, насичені героїкою волюнтаризму Дмитра Донцова, ми також не хотіли дозволити й лівим партіям відзначити його роковини. Тому з наказу ОУН ми зібралися в Нагуєвичах, щоб перебрести свято у свої руки, або... розбити його. Наш „героїчний“ чин, сумнівний з погляду етики, був уже в зародку приречений на провал. Зформованим походом з понад двісті хлопців, узброївшись камінням, з піснею „Не пора“ ми увійшли на родинне подвір'я Івана Франка. Та шлях перед естрадою нам закрили. На зміну диким вигукам прийшли ножі. Соромно й донині згадувати, як гналися з комуністами за нами живітські дівчата-комуністки, а ми втікали. На місці бою залишилося нас двоє. Один із Стрийщини і я. Його, раненого, відтягнули у бік.

О, яка тяжка була робота! Єдина палиця, підкута залізом, здобута у противника, а простір на її засяг. Які довгі видавалися хвилини. Як чекав я помічі! І прийшло звільнення... Якись далекі заглушені згуки. Замиготіли вогники в очах і зайчиками поскакали по полі. Якось млосна тьмяність і сонне мариво. Знову далекі згущені згуки і... затихло все.

Я пробудився у шпиталі в Дрогобичі. Лікар клацав блискучим знаряддям і зшивав рани. Було боляче дихати. Я хапав повітря, а воно утікало крізь діраві легени. Від уколів знову, як млосна мрія, прийшов сон.

Я став „героєм“. Мене відвідували дівчата. Багато і кожного дня. Це був виняток для „рицежа“, як кепкували собі лікар і обслуга, поляки.

Ми не були герої, зате мали чудових дівчат. Вони десятки кілометрів тьопали болотом чи курявою галицьких доріг на тюремні побачення до знаних і незаних друзів своїх, гуртами відвідували ранених...

З хлопців я знав кількох відважних. Мирослав Січинський, що виконав атентат на Потоцького. Ми відреклись його, бо він соціаліст; не признаний нами, пішов до комуністів. Василь Білас і Дмитро Данилишин — лицарі абсурду. Їх роля закарбована на верхах героїки. А Мацейко — хоч також герой, забутий і покинутий усіма, на самоті відійшов в позасвіти в Аргентині...

Яка іронія життя і долі. Захоплений блискучою публіцистикою Донцова, несподівано зустрічаю його в нашій спільній келії в Березі Картузькій. І яка розбіжність, які несхожі були Донцов-публіцист і Донцов у житті...

1936 року була чудова весна. Хилились дерева в задумі. Від подиху вітру кланялися жита. Обрії Карпат вабили у замріяну даль, до нових мандрів, нових вітх і гроз. І гроза прийшла. Ще кололо в грудях, як ми піднімалися на стрілецькі могили на Маківці. Осіяні сонцем шпилі гір відгомонною луною передавали сумні мелодії пахиди за тих, «хто життя віддав за друзі своя». Вітер верхів'ям бору грав сумовиту пісню, «що стільки народу впало за свободу». Аж гульк! Пронеслась чутка, що у підніжжі гори появилися комуністи. І жах...

Ми не вславилися під Бродами, бо й не могли, але й такої паніки там не було.

Вечорами, як затихали бої, ми оживали. Зворушені глибоким відчуттям трагізму нашої долі, нас відвідували дівчата. Розмови не в'язалися, сама суміш настрів, дисгармонія почуттів. Нашу приреченість вони відчували сильніше і болючіше за нас. Усміхнені сумовиті очі, задушевні слова потіхи і надій трохи заглушували грозу нашої трагедії, у щораз вужчому колі до смерті або полону. Ми мали чудових дівчат...

Мої очі зустрілися з поглядом замріяних голубих очей, які по довшому спогляданні засоромлено схилились додолу. Без пляну і домовлень ми пішли на спілі ягоди, у сад її батьків. Вона була студенткою 1-го року університету, чарівної краси полівна, на ім'я Оля. Ми рвали ягоди і говорили мовою без слів, про найінтимніші сфери рожевих мрій, юної молодості.

Живе серце, печальна задума, беззвучне слово, що голосно промовляло з душі в душу, прозраджувало, як безголосо плаче її душа за нас оточених, за друзів і однодумців своїх.

У наших духових світах перемішалися ролі, вона

співчувала „вибранцям“ долі — битим, гнаним, голодним дивізійникам, що погубили ключі до волі, а в мой уяві простелявся шлях і її незavidної долі, бо наша приреченість падала і на неї, і на сотні таких, як вона...

Виходила мама, запрошувала на вечерю. Я — хоч і голодний — не реагував, Оля мовчала. У поставі мами, в її привітній і сумовитій усмішці помічалася радість за нашу випадкову зустріч-забуття і... страх перед гріхом молодості.

Заки погасли у хаті світла, мама підслала, як сторожа над таємницею романтики, балакучу, дотепну пустунку — молодшу доню.

Над ранком, — прощання. Перед полуднем село зайняли більшовики. В дорозі до полону вдалось мені на вузькій польовій дорозі вислизнути незаприміченим з колони невільників і заховатись у борозну високого дозрілого жита.

Але Олі вже не зустрів. Де вона і яка її доля?...

Паніка - це жах. Жахлива була доля на Маківці тих, що не витримали напору заляканої юрби і падали під ноги... Пізніше виявилось, що комуністів взагалі не було і нападу вони не плянували. Тероризована в Польщі і Сове́тах, а потім і своїми революційними боївками залякана українська людина затихла, відійшла у привату, стала збоку. Советська система й прагнула відокремити людину від людини, село від села, місто від міста, щоб перервати зв'язки. Робила це і Польща. Досі робимо це й ми, розсварюючи бандерівця з мельниківцем, гетьманця з соціалістом, православного з католиком, сумівця з пластуном.

Ми не герої. І чим менша людина, тим більша в неї туга за героїзмом. Задушевною мрією страхопуда є показатись в громаді, стати голосним і видним. Для славолюбів — можливості бути визнаним і видним відкриті. Грошовими датками і вступом у члени одного з наших революційно-визвольних фронтів звання героя забезпечене для всіх... Навіть для неграмотної й боязкої істоти.

Тож битий і зневірений на блудних дорогах нашої політики і життя, на довголітніх духових роздоріжжях до нашої правди, у сумнівах в доцільності партійного розбиття 1940 р., на Лемківщині, у Криниці, я вперше зустрів д-ра Миколу Шлемкевича. І хоч ми жили далеко один від одного, від нього я вже не відходив ніколи.

Де знайти ті добрі слова, щоб передати настрій, коли думаю про зустрічі із Шлемкевичем і розмови на підходах до правди і краси життя, до чогось вищого за саме існування?

Д-р Микола Шлемкевич — це одна з найсвітліших постатей в українському світі. Народився в січні 1894 р. на галицькому Поділлі в Пиляві, що біля Бучача, де його батько був парохом. Гімназію закінчив у Львові. В 1915 р., під час відступу царської армії з Галичини, був вивезений на Сибір. Нашу національну революцію пережив у Києві (працював у редакції „Робітничої Газети“) й часто про неї згадує у своїх пізніших творах.

Після катастрофи українського державного відродження повертається до батьків до Сновидова, а в 1923 році виїжджає на студії, спершу до Відня, згодом до Парижу. Спеціалізується в класичній філософії. Почав друкувати свої нариси на філософські теми й теми української духовності в „Літературно-Науковому Віснику“ (1926) під псевдонімом М. Іванейко. Там же

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

CHOLKAN

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

УВАГА! Якщо живете у Вінніпегу, то...

Користайте з високих відсотків на ощадностях

І ЩАДІТЬ У

Кредитовій Кооперативі Північного Вінніпегу

яка приймає нових членів і ощадності в кожній сумі на:

- чековий рахунок (з безплатною чековою обслугову),
- асекураційне conto до суми 5,000.00 дол.,
- звичайні ощадності з місячними відсотками,
- „плян 24“ — заощадження з щоденними відсотками,
- короткотермінові депозити на 30,60,90,120 і 180 днів,
- довготермінові депозити на 1 до 5 років,
- РРСР — заощадження на старість, на 1 до 5 років.

Докладні інформації udzielюемо в бюрі кредитівки:

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LIMITED

544 Selkirk Avenue

Winnipeg, Manitoba R2W 2M9

Telephone: 586-8460; 586-8469

друкує цикл (1928-30) чудових науково-публіцистичних нарисів і репортажів з своїх подорожей по Європі під заголовком „Вітер“. Читав їх значно пізніше.

Д-р М. Шлемкевич щасливо сполучував у собі кілька талантів. Він мав поетичний талант і тонку чутливу душу та уяву, що яскраво пробивається в усіх його писаннях, а особливо у циклі „Вітер“. Це його роздуми про політику, мистецтво, релігію, науку — про скупність духового життя Європи з проекцією на Україну, її місце і призначення в Європі й у світі. Це збірка розквітливих мислей про високий літ на провесні буйних надій і... зударів з життям, що приводить до крутих зламів. „Вітер“ — це спроба виходу з наших убогих долин, лік на оновлення... М. Шлемкевич мав і музичний талант, був знавцем музики, зокрема геніальної творчості Бетговена. Він був також непересічним знавцем світової філософії й людиною філософського думання. Його „Філософія“, видана НТШ у Львові в 1934 р. і перевидана на еміграції в 1981 р., — це ключ до мудрости життя. Книжка написана тяжким, сконденсованим німецьким стилем, але міркування автора про світову думку на манівцях, про наші духові злидні, написані просто і зрозуміло. З окремих ділянок знання і досвіду, автор творить ясний образ, такий потрібний тепер, коли хочемо зрозуміти себе й збагнути грізну ситуацію нашого життя, життя України та світу.

Микола Шлемкевич був теж темпераментним талановитим суспільником, який, як чулий сейсмограф, відчував що діється в нашому громадському, культурному й політичному житті й негайно реагував. У половині 30-их років він став головним ідеологом нової політичної організації, яка визнавала ідеологію творчого націоналізму й протиставлялась теорії та практиці донцовського догматичного націоналізму, що його голосила тоді ОУН. Був редактором журналу „Перемога“ і співредактором щоденника „Українські вісті“. Ця організація називалася Фронт Національної Єдності. Її провідником був Дмитро Паліїв, один з творців Дивізії „Галичина“, який загинув у її рядах під Бродами.

Під час війни ФНЄ самоліквідувався. Д-р Шлемкевич організував і став головним редактором надпартійного „Українського Видавництва“, яке видавало багато цінних публікацій і видавало цікавий щомісячний журнал „Наші Дні“. Брав живу участь у праці УЦК і в українському культурно-освітньому житті. Опікувався письменниками, мистцями і науковцями з Великої України. Цю працю продовжував і після війни, на еміграції в Німеччині. Став одним з ініціаторів реорганізації Державного Центру УНР і творців Української Національної Ради. І хоч був членом новоутвореного Українського Національно-Державного Союзу, але фактично тепер він остаточно переріс рамки всякого партійного чи групового думання, став велетнем нашого духу — політики, науки, мистецтва, став незалежним мислителем-філософом, блискучим публіцистом, майстром живого слова, найкращим оратором, якого коли-небудь чули наші люди.

Д-р Микола Іванейко-Шлемкевич — людина великого духового зусилля, праці і чесности з собою. Мав далекі приціли, що зміряли до добра, краси, поступу і правди, що дають зміст життю і просвітлюють скаламучені будні. Не встрявав у наші партійні сварки, усю увагу звертав на візію і мрію про нове українське суспільство духу, що має триматися понад партіями,

горами і океанами, які нас поділили. Зрікся вигід, щоб увесь час і силу віддати для земляків своїх. Духово сильний і незалежний, хоч матеріально бідний і самотній. Самота і матеріальна вбогість — це нерозлучні супутники людей таких, як він, у народі такому, як наш. Матеріальні блага не для них. Нагородою йому було хіба те, що стояв вище за нас, може найвище на всю Україну, й на цих „Верхах життя і творчості“ знаходив задоволення у своїй праці. І трішки задоволення знаходив у людях, що були вірні йому або готові йти шляхами шукань, до яких закликав. І їм на виїзд у заморські краї, як придане на дорогу, передав перші „Листи до Приятелів“ і світоглядно політичну студію „Українська синтеза чи українська громадянська війна“.

А невдовзі М. Шлемкевич і сам залишив табори переміщених осіб у Німеччині й виїхав на постійне до США (1949 р.). І тут він розгорнув таку широку видавничу, публіцистичну й організаційну діяльність, що потребує висвітлення в окремій статті.

Микола ДУПЛЯК

ПРОФ. П. МАЛЯРЕВІ — 80

Поміж українськими письменниками, які відзначають цього року 80-ліття свого життя, знаходимо теж ім'я вельмишановного і поважаного Павла Маляра, — знаного педагога і письменника, викладача української мови і літератури в середніх і вищих школах, журналіста і редактора, радника Шкільної Ради, випускника Харківського і Сиракузького університетів.

Кожен народ і кожна спільнота вшановує своїх заслужених людей, а українська громада повинна вшановувати своїх тим більше, що в нас їх лишилося не надто багато. З кожним днем рідшають ряди нашої заокеанської громади, а ряди діячів і творців української культури вже справді стали дуже рідкі. Тож було приємно привітати нашого Ювіляра — приятеля і сусіда з 80-літтям його трудолюбивого життя на прийнятті, яке влаштувала йому українська громада Сиракуз в неділю 18-го лютого ц.р. в парафіяльній залі церкви св. Луки у присутності понад ста друзів і шанувальників.

Банкет у честь Ювіляра відкрив молитвою о. Петро Сівко, а Леонід Ємець — голова парафіяльної управи церкви св. Луки привітав його та представив гостей і родину достойного Ювіляра.

Програмою урочистої зустрічі керував мгр Михайло Середович, який з притаманною йому легкістю розважав гостей своїм дотепним словом та розказав про життя і творчу працю Павла Маляра. Конференсьє відчитав також численні привіти. Окрему грамоту з благословенням Ювіляр одержав від Консисторії УАПЦеркви в Америці.

Про педагогічну працю Ювіляра на терені Сиракуз говорив автор цих рядків, вказуючи на його заслуги для українського шкільництва і привітав Ювіляра в імені дирекції та учительського збору Школи Українознавства ім. Лесі Українки, від якої передав Ювілярові відповідну грамоту, а шкільні діти передали йому подарунки. Окремий дарунок передав також інж. МIRON Сидорович від Кредитівки.

Провідний український діяч Дмитро Павличко вітає „Франка Австралійської України“ — нашого близького співробітника — Дмитра Нитченка з 85-літтям.

У мистецькій частині програми виступив жіночий хор „Калина“ під керівництвом Олі Малій.

Слово про П. Маляра як мовознавця сказав проф. д-р Яків Гурський, який м.ін. заявив: — «Не знаю більш компетентної людини в справах мови, як Ювіляр».

Павло Маляр — людина скромна, з великим життєвим досвідом, із важко здобутою вищою освітою в Україні та в Америці. Про нього можна сказати чимало доброго, але було б краще, коли б він схотів написати спогади зі свого життя.

Павло Маляр народився у славному полковому місті Миргород, син батьків козацького стану.

В часі колективізації більшовики зарахували його батька до куркулів і заслали на Сибір. Членам великої сім'ї, в тому й Ювілярові, прийшлося по-різному рятувати життя і здобувати освіту. Над ним тяжіло соціальне походження як „куркульського сина“. Прийшлося виконувати різні роботи та різні обов'язки.

Восени 1934 р. П. Маляр скінчив педагогічні курси при харківському обласному відділі народної освіти і одержав атестат викладача української та російської літератури у середній школі. Працюючи учителем, поступив на філологічний факультет Харківського університету, який закінчив з початком війни. Опісля німці вивезли його на примусову працю до Німеччини.

Після війни П. Маляр був співробітником газети „Українські Вісті“ в Новому Ульмі, яку організував і напочатку фактично редагував. Переїхавши опісля до Детройту, став засновником та редактором газети „Український Прометей“ (1951-1954).

До журналістичної праці проф. П. Маляра належать буквально сотні статей на різні теми, непідписані й підписані прибраним ім'ям та власним.

В 1967 році П. Маляр закінчив відділ славістики Сиракюзького університету і здобув науковий ступінь магістра. Працював за професією у цьому ж університеті майже чотири роки. В Детройті і в Сиракузах через довгі роки вчив у Школах Українознавства й досі виконує обов'язки педагогічного радника та інспектора Шкіл Українознавства.

Перша його повість про село в часи колективізації загубилася. Перше надруковане оповідання П. Маляра появилось на сторінках харківської газети „Нова Україна“ на початку 40-их років.

Як автор прозових творів, П. Маляр видав шість книг — оповідання, новелі, повість „Хліб“, трилогія „Золотий дощ“. Останню збірку новел п.н. „Книжка про те, як живуть легенди“ видав у 1978 році. Автор не перестає писати. У нього готові до друку дві повісті, але їхня публікація залежить від спроможності автора їх фінансувати. На жаль, такою є невідраднa дійсність, коли автор не лише творить, але й платить за публікацію написаного твору.

Дорогому Ювілярові годиться побажати доброго здоров'я на довгі роки і дальшої творчої наснаги в праці на літературному полі.

(З „Народної Волі“)

І ЧЕРНІГІВ ПОТРЕБУЄ ДОПОМОГИ

Хвиля національного відродження, піднесення національної свідомості народу вже давно перекотилася через Дніпро і починає підніматися все вище і в Східній Україні. Зокрема, всі чули про січневі події цього року в місті Чернігові, коли різдвяної ночі народ, обурений порожніми крамницями і бездільністю партократії, зустрівши авто обласного комітету компартії, повне делікатесів, котив його через усе місто, повертаючи через дах. Мітинги, які відбулися протягом січня у місті під синьо-жовтими прапорами, керовані активістами РУХу, УГС і СНУМу, призвели до резигнації кількох чільних партійних діячів. Українська громада міста дістала право на щонедільні збори у парку, який з того часу названо Гайд-парком...

Старовинне місто над Десною, одна з колисок давньої української культури, що має скоро святкувати 1300-ліття першої згадки про себе в літописах, сьогодні немає жодної повноцінної української школи. В обох інститутах міста — педагогічному і політехнічному — навчання ведеться російською мовою. Що ж до Чернігівщини в цілому, то в області, де 94 відсотки українського населення, де є такі міста, як 1000-річний Новгород-Сіверський, колишня гетьманська столиця Батурин, славетна Качанівка, де бував неодноразово Шевченко, — історичні пам'ятки в дуже занедбаному стані. Що вже казати про решту, якщо гетьманський палац у Батурині передано нині підприємству з Мурманська (північ Росії), яке на козацьких могилах будуватиме будинок відпочинку.

Але ті часи, коли партійна верхівка могла спокійно продовжувати знущатися з людей, скінчилися. В Чернігові і області створено й активно діють осередки товариства української мови ім. Т. Шевченка, РУХу, Української Республіканської партії, створюється осередок Демократичної партії України, великі зусилля докладаються до створення парафії Української Автокефальної Православної Церкви. Нещодавна зустріч мешканців міста з головою УРП паном Левком Лук'яненком у „Гайд-парку“, на якій були присутні близько 10 тисяч громадян, підбила деякий підсумок кільком попереднім рокам розвитку процесу націо-

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: **(514) 844-2674** в Торонто **(416) 364-2035**

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організації своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими доларами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монреалі.

**Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. М6Н 1Л6.
Телефон — (416) 534-7551.**

**Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6N 1L6.**

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

нального відродження. Адже Левка Лук'яненко, який є відомим діячем визвольного руху і походить з Чернігівської області, ще минулого року в республіканській і місцевій пресі всіляко паплюжили й обстрілювали, а на цьому мітингу його запропонували на звання почесного громадянина міста Чернігова.

Великою мірою до прискорення національного відродження Чернігова спричинилися та сумна обставина, що місто розташоване на відстані 70 кілометрів від Чорнобильського аварійного реактора. 300-тисячному населенню влада вперто бреше, що ані навколишнє середовище, ані продукти харчування не є забруднені радіоактивними речовинами. Бреше, що діти є здорові, що смертність не підвищується та таке інше, не дивлячись, що щоденні спостереження спростовують це...

Чернігівська область, яка постраждала від вибуху і забруднена не набагато менше, ніж Київська та Житомирська області, не одержує достатньої допомоги. Зокрема, такою допомогою могло б стати прийняття на кілька місяців кількох десятків українських дітей із сіл області, які найбільше забруднені, в родини канадців українського походження. Бодай коротке харчування чистими у радіаційному відношенні продуктами може бути вирішальним для дитячого організму. Українці світу мали б протиставити радіоактивному геноциду нашого народу тісну взаємодію: іншого шляху в народі, над яким нависла страшна загроза виродження, немає.

Найголовніше це забезпечення діагностичними центрами, іншою медичною апаратурою, ліками, засобами для виведення радіоактивності, вітамінами, чистими продуктами. І, звичайно, потрібна допомога вчених усього світу, бо досі ніхто не знає, як позбутися Чорнобильської АЕС, саркофагу цього радіоактивного монстра.

Українці міста над Десною, які відчули свою спорідненість з усім народом, що відроджується, потребують допомоги кожного, хто не вважає Україну замкненою в межах лише Галичини та Буковини, а розуміє велич 52-мільйонного народу, що живе на колосальній території від Карпат до Кубані, від лісів Полісся до Чорного моря. Такою допомогою могло б стати налагодження культурних, наукових, релігійних контактів як приватних, так і на рівні установ та організацій. Надзвичайно корисним був би обмін групами студентів, науковців, викладачів, акторів, співаків, музикантів, створення спільних підприємств. Все це в той чи інший спосіб сприяло б ущільненню контактів між українською громадою Канади та новоутвореними організаціями Чернігова і всього поліського регіону, подальшому піднесенню його самосвідомості і духовності. Не менше значення має і спрямування частини тієї допомоги, що вже направляється з Канади саме активістам РУХу Чернігова, оскільки республіканський провід РУХу у Києві далеко не завжди пам'ятає про Полісся. У Товаристві української мови немає українського відеоцентру, відеокамери, ксероксу.

Члени української громади Чернігова — РУХу, СНУМу, УРП, УАПЦ та інших організацій, з задоволенням прийняли б у своїх родинних тих з канадців, які хотіли б ближче познайомитися з життям, історією, культурою, політичними течіями найдавнішого куточка України — Чернігівщини...

Всіх нас не може не надихати відродження греко-католицької церкви на Україні, її вихід із катакомб. Разом з тим ті, хто цікавиться релігійною ситуацією краю, мусять усвідомляти, що це лише початок довгого процесу повернення справжньої свободи релігійної думки, справжньої духовності нашого народу, адже більша частина України традиційно належить до православної церкви, а після повної деморалізації „отців“ російського православ'я, яке відверто пішло на угоду з правлячим комуністичним режимом, ця частина українського народу на довгий час взагалі відійшла від церкви, ніколи між тим не втрачаючи в душі Бога...

В наші дні процес національного відродження цілком закономірно йде поруч з процесом відродження релігійної свідомості — в тому числі і в рамках Української Автокефальної Православної Церкви. Перші парафії УАПЦ, як відомо, створилися у Львові, Рівному, Житомирі та інших містах Західної України. Нарешті цей процес сягнув зону Східного Полісся, де розташований один з найдавніших осередків християнства в Україні — Чернігів.

Молодь Чернігова цими днями наполегливо формує парафію УАПЦ. Одним з аспектів цієї боротьби є змагання за передачу Борисоглібського собору (пам'ятки архітектури XIII століття) УАПЦ для відновлення служби у ньому. адже саме там похований видатний культурний і релігійний діяч Лазар Баранович, якому не було кому передати посох лідера Української церкви.

Разом з тим ця громада майже не має релігійної літератури, елементарних умов для релігійного життя.

Саме тому кожний, хто не байдужий до відродження Української незалежної церкви, міг би допомогти парафії, що утворюється, книгами, доброю порадою і словом розради.

Юрій і Раїса Костарчуки

Недавно в Едмонтоні перебувало подружжя Костарчуків. Юрій Костарчук — завідувач катедрою математики Чернігівського філіялу Київського політехнічного інституту. Раїса Костарчук — акторка Чернігівської філармонії, член обласної Ради Товариства української мови ім. Т. Шевченка. Вони прибули з офіційними рекомендаціями РУХу і Товариства української мови й уповноважені до нав'язання контактів між згаданими організаціями у Канаді. Для тих, хто зацікавиться, подаємо адресу подружжя Костарчуків у Чернігові: Україна, 250005, Чернігів-5, вул. Леніна 52, кв. 39.

КІУС

РАДІОПЕРЕДАЧІ КМР

Монреаль — У зв'язку з рішенням України змінити свою часову зону Канадське Міжнародне Радіо міняє розклад своїх передач на Європу українською, англійською і французькою мовами. Ці зміни такі:

Українська, щоденно, години передач: 14:30-15:00, частоти (кГц) 11935, 15305*, 15315, 15325, 17795*, 17820, 21545*.

Також щоденно 19:00-19:30; 5995, 7235, 15325, 17875, 21675.

*Тільки від понеділка до суботи

ПОДАРУЙТЕ ЇМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІІ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА \$6996.00

ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до переміщення пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставку напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголошуйтеся на таку адресу:

LADACANADA INC

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

СВОБОДА І СУВЕРЕННІСТЬ — НЕМИНУЧІ!

(З виступу президента Українського ПЕН
МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО
на 55 конгресі Міжнародного ПЕН)

Мій сьогоднішній виступ — це перший офіційний виступ Українського ПЕН як повноправного члена міжнародної спілки письменників.

На мою думку, щоб кожна культура й література прозвучали у сьогоднішнім світі, їм потрібен час, щоб відстоятися, щоб вони мали свої культурні історичні тили, словом, те духовне опертя, завдяки якому культура чи література почувають себе впевнено і переконливо.

Та як довго треба відстоюватись моїй українській культурі, коли свій початок вона веде ще до появи стародавнього Єгипту, Греції і Риму? І ось тепер, наприкінці ХХ-ого століття, культура і мова мого 50-ти мільйонного народу опинилася на грані катастрофи...

Біда й нещастя мого народу почалися давно. Ще з 13-го століття, коли Україна стала місцем завоювань, як зі Сходу так і з Заходу, коли мова її й душа душилися найбезцеремоннішим чином, і пізніше, коли російський царизм двічі офіційно забороняв українську мову і книгодрукування. Але навіть тоді українська мова і культура були багатші й сильніші, аніж вони є тепер. За останні кілька десятиліть сталося так, що мій народ жив життям своїм, а наша література — своїм. Взяти хоч би те, що коли на початку 30-х років 7 мільйонів мого народу вимерло від насильного голоду — літературі було заборонено не лише писати про це, а навіть і згадувати... В ті ж тридцять і пізніші роки інтелектуальний потенціал мого народу був знищений — в тому числі дві третини кращих наших письменників. Або ж зовсім іще донедавна, в так звані застоїні часи, скільки було репресовано молодих інакودумаючих талантів. Троє повернулись на Україну у домовинах.

В народу була забрана його історія. Замість неї йому додавався обрізаний і перелицьований режимом, на догоду адміністрації, фальшивий і дикий сурогат: не лише простий люд, а навіть ті наші письменники, які уціліли, кілька поколінь письменників, в тому числі і моє, не мали доступу до своєї історії. А хто хотів якось докопатись до справжньої історії, культури і літератури свого народу — ті письменники жорстоко каралися. Знання письменниками своєї історії, любов до свого народу оголошувалися „українським буржуазним націоналізмом“, ставилися як державний кримінал.

Духовна бідність, а звідси і відповідний художній рівень нашої сучасної української літератури, — не в бідності її талантів, а в тому великодержавному ідеологічному тискові, а відповідно, його цензури, де кожний менший народ і його мова є вторинними, культурою нижчого сорту...

Я молив Бога, щоб в нас почалася перебудова. Бо якби не вона — нашої мові й культурі прийшов би повний кінець, могила. Тепер, хоч і сидячи на голодному паперовому пайку, у нас з'явилася надія на своє національне відродження, на воскресіння із напів-

мертвих. Чи є в нас для цього сили, чи вони ще лишилися? На це відповідь час. Ідея нашої перебудови — це ідея суверенності і свободи. Дорога свободи для кожного народу рано чи пізно — неминуча.

Міжнародний ПЕН захищає долю національних культур і літератур, він сприяє кращій долі усіх народів, а отже і мого: люди горнуть на Землі один до одного все тісніше, добріше і з більшою довірою. Як президент Українського ПЕН я в цьому благородному і мужньому сприянні хочу іще раз подякувати вам і потиснути вашу руку.

Микола Вінграновський
7-е травня, Мадейра (Португалія)

НАШОМУ ПРЕДСТАВНИКОВІ — Ф.П. ГАБЕЛКОВІ СПОВНИЛОСЬ 70

Хоч живемо в електронному віку, коли вістки оббігають весь світ протягом кількох годин, до наших убогих редакційних „порогів“ вони часто приходять аж за декілька місяців. І так, про відзначення 70-річчя з дня народження заслуженого нашого культурно-громадського і політичного діяча в Австралії — Федора Павловича Габелка, ми довідалися щойно недавно, дарма, що він наш перший і, мабуть, останній представник. Друзі і приятелі — усі читачі „Нових Днів“ — відсвяткували його круглий ювілей ще першого березня 1990 року.

Майже вся родина Габелків була вислана царським урядом з Лубенщини на Сибір за участь у революції 1905 року. Там родину розкинули на великих просторах. Павла, батька нашого ювіляра вивезли в Затабольський район, де й родився син Федір. Його мандри розпочалися уже в дитинстві, зразу після націоналізації батькового господарства. Як і багатьом у той час, родині довелося неодноразово змінювати місця проживання, документи і навіть прізвище. Сибір, Казахстан, Кубань, Полтавщина і все під страхом, що влада їх викриє, — так проходило життя цієї родини з десятима дітьми.

І все ж таки Федорові пощастило закінчити не лише середню школу, але й дворічний кіноінститут у Харкові. В армії закінчив школу середнього командного складу. Опісля прийшла Друга світова війна, німецький полон, утеча із тих таборів смерті, арешт, різні штрафні табори праці, і знову втеча, яка закінчилась завдяки пані Анастасії Малетич зміною персональних документів, на підставі яких отримав працю в німецького бавора, де й дочекався приходу американських військ.

Поїздка Федора Габелка з Регенсбургу до Ганноверу за сестрою Якилиною закінчилась тим, що сестру видали советам, а Федора англійська військова поліція також передала советам, які запроторили його в табір репатріантів біля Бйовиці, де життя було не краще як у німецьких концентраційних таборах: голод, бруд, брак санітарної й медичної опіки, нелюдське ставлення адміністрації, висока смертність. Але йому пощастило втекти з цього табору смерті та повернутись в околиці Регенсбургу,

«БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує знаряддями свого виробу понад 10.000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими перемінами в сільському господарстві СССР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, **трактор або мінітрактор** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Еквіпімент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в СССР!

Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

«Belarus Equipment of Canada Ltd»

43 Goldthorne Avenue

Toronto, Ontario M8Z 5S7

Tel.: (416) 259-3791

або: 225 East 6th Ave.

Regina, Sask., S4P 3N8

Tel.: (306) 757-5617

де вже організувались українські табори переміщених осіб.

Тут Федір Павлович всеціло включився в українське громадсько-церковне й політичне життя, ставши одним з найактивніших членів УРДП, особливо в друкарсько-видавничій ділянці.

Приїхавши до Південної Австралії, розпочав друкувати в Аделяїді церковно-громадський журнал „Наш голос“, журнал для ОУГА та різні брошури і книжки. Там став також засновником Вокально-музично-драматичної студії, співзасновником театру, який з успіхом поставив ряд п'єс, включно з прем'єрою драми І.П. Багряного „Розгром“, під мистецьким керівництвом Ростислава Василенка.

В Аделяїді Ф.П. Габелко заснував також перше Товариство сприяння Українській Національній Раді в Австралії і перший, досить сильний осередок УРДП.

Після одруження з Філонією Карюк Ф. Габелко переїхав до Мельбурну, де також зразу ж включився в українське громадсько-культурне життя. За його ініціативою, з кількох драматичних гуртків постав один театр ім. Леся Курбаса, який поставив „Украдене щастя“, „Ой, не ходи Грицю“, „Маруся Богуславка“ та інші п'єси. Вкладаючи дуже багато праці в розвиток нашого культурного життя на пості культурно-освітнього референта при УГ Вікторії, Федір Павлович знаходив ще час щоб закінчити заочний інститут електрокреслення з відзначенням.

Після цього працював креслярем-картографом у столиці Австралії Канберрі, де також включився в

активне українське громадське життя, допомагав видавати універсальний журнал „Основа“, а пізніше ще й „Голос Громади“, став активним діячем Українського Демократичного Руху й промотором розбудови Українсько-австралійського мистецького товариства ім. Миколи Лисенка, яке багато спричинилось до популяризації українського мистецтва серед австралійців.

Повернувшись недавно назад до Мельбурну, Федір Павлович Габелко став одним з ініціаторів, а згодом і головою Мистецького об'єднання Вікторії, яке протягом неповного року влаштувало вже дев'ять успішних виступів.

Крім того, наш невтомний семидесятирічний ювіляр — більш відомий як Ф.П. Лубенський — тепер очолює тяжку до ведення Українську Республікансько-Демократичну Партію в Австралії й є активним членом або й членом управ багатьох інших українських громадських організацій.

Тож на довгому й важкому шляху від Сибіру до Мельбурну наш ювіляр залишив свій виразний слід і українська демократична громада повинна бути вдячна йому за те, що він на своїх немолодих уже плечах невтомно несе наш громадський тягар за багатьох молодших, які без причини й без виправдання давно вже випряглись.

Многих літ Вам бажаємо, дорогий наш Федоре Павловичу!

Редакція

ПЕРЕБУДОВНА РЕВОЛЮЦІЯ В СРСР І САМОВИЗВОЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

1. Двоїстий революційний процес.

Коли п'ять років тому, Горбачов, очоливши Комуністичну Партію Советського Союзу, проголосив акцію перебудови, то він відразу ж назвав її „революційною“, а потім став окреслювати її й просто „революція“. Таке офіційне визначення цієї акції більшість із нас тут спочатку сприйняла з іронією, як ще одну чергову мильну бульку советського політпропагандного словоблуддя. Але тепер, здається, вже можна і слід поглянути на це не тільки більш уважно, але й цілком поважно...

Цей революційний процес включає в себе не тільки, та навіть і не стільки ті зміни, що їх запроваджено в СРСР самою горбачовською перебудовою, тобто — офіційно „згори“. Бо в цей же процес одночасно входять та відіграють у ньому особливу революціонізуючу роль також ті зміни, що їх домагаються чи й просто здійснюють з власної ініціативи заактивізовані сприятливими для цього перебудовними можливостями певні суспільні сили „знизу“, точніше — „зсередини“, оскільки „низи“ суспільства виявилися поки що безініціативними. Отже — цей революційний процес є **двоїстий**...

Горбачовська акція перебудови виникла з кончевої необхідності саме в той час, коли вже й для самої верхівки керівної в СРСР компартії став очевидним той факт, що наявна суспільно-політична, економічна й державно-адміністративна система тоталітарно-комуністичної партократії опинилась перед прірвою загальної кризи, з перспективою близького краху...

Звичайно, рятування системи і влади в такому стані вимагало **надзвичайних** заходів, суттєвих змін у самій системі й характері влади... І треба сказати, що саме Горбачов — представник нового покоління політбюрократів післясталінської формації, — був здатний все це належно зрозуміти й тому зміг запропонувати своїй партії таку радикальну програму перебудови, яку він й окреслив поняттям „революція“...

2. Превентивна і потенційна революція

Кризова ситуація поставила систему і владу в СРСР перед лицем краху, бо вже не тільки незадоволені нею суспільні „низи“, тобто — народні маси, **не хочуть** жити в умовах створеного тією системою стану речей, але й суспільні „верхи“, що тією системою керують, **не можуть** нею по-старому керувати й незмінно по-старому в ній нормально жити...

Як відомо, ще років тридцять до Горбачова, в СРСР досить широко розгорнувся той громадський ідейно-політичний рух, що його потім було названо дисидентським і правозахисним, а його творчими речниками були переважно інтелектуали-реформісти та взагалі вільнодумна народна інтелігенція. І саме вони в 60-х і 70-х роках висунули на обговорення питання про конче **перебудову** наявної в СРСР системи на базі тих демократично-гуманістичних засад щодо людських і національних прав, які формально зобов'язують СРСР згідно з

підписаними ним міжнародно-правними документами, як от: гласність, демократизація, децентралізація, політичний і економічний плюралізм, примат людських і національних прав у державі, ринкові відносини в економіці, справді союзні, а не унітарно-імперські відносини національних республік в СРСР тощо...

Отож, всі ці дисидентські гасла-цілі цієї потенційної демократичної революції Горбачов повністю адоптував у свою програму перебудовної революції, лише відповідно достосовувавши їх до своєї комуністично-партійної ідеологічної схеми цієї революції як превентивної.

Конкретизуючи ідею демократизації в стосунку до формально існуючої в СРСР „радянської влади“, Горбачов навіть повторно проголосив гасло „Вся влада Радам!“ як актуальне тепер гасло-ціль перебудови. Мовляв, здійснену Сталіном і завершену Брежнєвим підміну влади Рад всевладдям партійно-апаратної бюрократії, що фактично ту владу Рад ліквідувала, треба тепер усунувати... Це є, хоч і вимушена, але таки справжня революційна спроба далекосяглих перемін також і в змісті системи заради рятування самої тієї ідеї, на базі якої система виникла та в яку Горбачов очевидно ще щиро вірить...

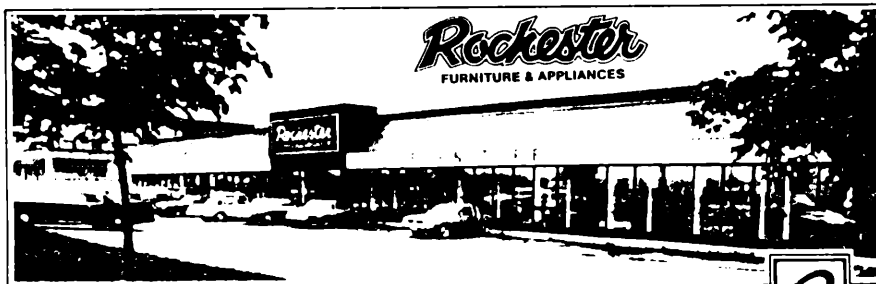
Тому цілком логічно, що коли Горбачов свою перебудовну революцію почав із запровадження досить широкої гласності-відкритості та масового звільнення репресованих дисидентів, то дисидентський рух у цілому, відразу ж стократно помножившись, як масовий, глибоко закорінений у суспільстві рух духовно живих елементів усіх суспільних верств, активно включився в перебудовний процес, як його передова ідейно-творча сила потенційної революції, що стала в дводжерельному потоці перебудовного процесу другою, поруч сили превентивної революції згори, але навіть потужнішою від неї, рушійною силою.

3. Український самовизвольний рух

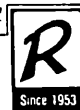
В Україні цей перебудовний процес породив досить широко розгорнений і динамічний демократичний рух нового національного відродження України, що дуже скоро переріс в український самовизвольний рух. „Самовизвольний“, а не просто „визвольний“, бо це останнє в українській політиці вже досить здевальвоване своїм пов'язанням з ідеєю саме збройної форми боротьби за визволення в умовах воєнної чи іншої сприятливої ситуації, якої в даному разі нема...

Характерним також є й той факт, що серед тих „перших хоробрих“, що стали речниками українського (як і в усіх інших народів СРСР) дисидентського, правозахисного й самовизвольного руху, дуже помітно значну роль саме тих представників молодшої української інтелігенції підсоветської формації, що силою обставин тотального опанування суспільства керівною в ньому компартією, опинились у складі тієї компартії, здебільш автоматично — з її резервуару кадрів — комсомолу. Такими були ініціатори першої самостійницької організації на легалістичній базі Лук'яненко, Кандиба й Вірун, такими потім стали й ініціатори та перші керівники Української Гельсінської Групи — Руденко й Олесь Бердник... І це не випадково, а цілком історично закономірно, бо завжди знаменням кризи й близького краху приреченої на загин системи є те, що діти тієї системи, глибоко збагнувши зсере-

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) Tel. **624-4411**

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

дини фальш і духово-моральне банкрутство системи, одними з перших повстають проти неї...

4. Самовизвольний процес в Україні

Від початку горбачовської перебудови самовизвольний рух в Україні спершу продовжувався у формі зактивованої Вячеславом Чорноволом Української Гельсінської Групи... Але це вже був час не для такої форми руху, бо з перебудовою виникла нова ситуація, що відкрила нові можливості й нові перспективи для цілком легальної і навіть офіційної чи півофіційної української національної діяльності. Тому й центр ваги тієї діяльності перенісся в інше, цілком легальне й офіційне середовище, яким стала Спілка письменників України. Сталося так цілком логічно, бо було в Україні завжди так, що саме письменникам у критичних для українського народу ситуаціях доводилось брати на себе ролі творчого авангарду його відродження чи й боротьби за його національне існування...

Справа рятування української мови, як і справа рятування самої України від централістичної сваволі Москви, вимагає передусім визволення України від централістичних пут імперської концепції Союзу РСР. Так зродилася ідея руху за справжню, докорінну перебудову всього наявного стану речей в Україні у межах Союзу РСР, починаючи це з такої перебудови самого Союзу, щоб у ньому могла стати реальністю справжня суверенність України.

5. Народний Рух України в конфронтації з партією-урядом

Показовим є уже сам той факт, що саме з моменту маніфестаційного успіху Установчого З'їзду Руху українська національна символіка й самостійницькі гасла, які перед тим були виїнятковими атрибутами вияву української активності (переважно в Галичині), стали загальноживаними в усіх випадках щодалі частішої й численнішої масової активності українців по всій Україні. А безсумнівний успіх організованого силами Руху соборно-українського „ланцюга“ в січні ц.р. став вершком демонстрації потенційної сили і спроможності масового впливу Руху. Звичайно, це ще не субстанційні успіхи, але вони важливі саме з погляду тих перших елементарних речей, з яких

справді треба починати національну активізацію народних мас, бо йдеться зараз в Україні не про якусь там революційну дію для негайної радикальної зміни становища України, а передусім про революцію в свідомості українських народних мас, про узвичаєння ними мислення національними і національно-визвольними категоріями. Це ж бо перша підстава самовизвольного процесу, що його урухомлення є нині історичним завданням Руху.

Але досягає Рух уже й наступних по цьому успіхів — ще не революційного, звичайно, але дійового характеру. Це — вже успіхи в сфері **політичної** боротьби, яку зробив можливою найбільш далекою крок Горбачова в перебудові політичної системи в СРСР — скасування конституційної монополії компартії на її однопартійну владу в СРСР. Оскільки це означало допущення до виборчого змагання з цією партією інших, на той час ще не партій, а так званих „неформальних організацій“, то Рух загалом і належні до Руху окремі організації вступили в це змагання як один Демократичний Блок і здобули ряд перемог у республіканських виборах до Рад усіх степенів. Від цього моменту почався новий етап не лише для Руху, а для самовизвольного процесу в Україні взагалі — етап легальної парламентарної боротьби за справжню її державну суверенність, аж до реалізації її конституційного права на вихід із Союзу РСР.

Та саме в цей час найбільш оптимістичних сподівань на дальший прогресивний розвиток горбачовської перебудовної революції, — глибокий сумнів і зневіру породив тяжкий досвід виборів, у яких партія-влада позбавила всіх своїх опонентів з Демократичного Блоку будь-яких засобів інформування виборців через пресу, радіо, телевізію і навіть вільні прилюдні виступи. Також силою факту свого повсюдного контролю цілою мережею всіх існуючих органів „влади на місцях“, включно з міліцією і КГБ, партія просто не допустила кандидатів Демократичного Блоку до безпосереднього вільного контакту з виборцями і в провінції, зокрема в сільських районах, навіть і фізично їх тероризувала.

Це ж саме войовничо-вороже ставлення продовжується і щодо Рад, у яких перемогли демократи. І це відбувається вже після того, як партія, за Горбачо-

вим, нібито вже й сама зріклася монополії на владу. Отже — стало ясно, що так звана „нова“ горбачовська „національна політика партії в сучасних умовах“ не дає підстав для віри в обіцяні у його „Платформі“ в національному питанні зміни щодо „наповнення формальної суверенності союзних республік справжнім змістом“.

Ці, як і цілий ряд інших фактів непослідовності й реакційних кривувань досить хиткого напрямку горбачовської перебудовної революції врешті переконали лідерів, активістів і маси учасників Народного Руху України, що прийшов час на перебудову самого цього руху — в сенсі чіткого відмежування його напрямку й цілей у перебудовному процесі від напрямку й цілей партії, яка звичним для неї способом під вивіскою „демократії“ та всього того, що демократія означає, насправді спрямовує перебудову до самого лише оновлення авторитарно-імперської концепції Союзу з новою версією його російського великодержавно-шовіністичного змісту. Тому лідери Руху — І. Драч, Д. Павличко, В. Яворівський та ряд інших із центрального активу заявили про свій вихід із партії та почали творити протиставну Комуністичній Партії України (КПУ) нову Демократичну Партію України (ДПУ) з прямою програмою змагання за державну самостійність України з демократичним ладом...

Одночасно з цим і Українська Гельсінська Спілка перетворилася на Українську Республіканську Партію, а також створилися й кілька інших партій із тих ідейно-політичних середовищ, із яких складається цілість Руху.

6. Проблеми й перспективи самовизволення України з погляду наших ідейних позицій

Сталося так, як у наших прогнозах малося на увазі тільки як одне з найбільш оптимістичних припущень, а саме — що під тиском кризових обставин в СРСР і наростання там сил потенційної революції процес демократизації заради рятунку системи через її оновлення шляхом застосування демократичних реформ її перебудову почнеться згори, з ініціативи реформаційного крила верхівки самої партії-влади. І при всіх обмеженнях і гальмуваннях цієї перебудови самою партією-владою та зрештою й самим Горбачовим, через застосування в СРСР самої ідеї демократії, що органічно зв'язана з ідеєю національного самовизначення й самовизволення, вона, можна сказати, одержала своє власне життя, а потенційно-революційні — демократичні і зокрема національні — сили вийшли з-під контролю влади і рушили в перебудовному процесі далі вперед — поза ті межі, які для перебудови було визначено владою згори...

Але вже є такі погрози і підготовляються такі заходи проти цього з боку все ще всевладної в Україні і в цілому Союзу РСР партії, що зовсім не виключеними є репресивні розправи і навіть військово-поліційні акції та бльокада Львова чи й цілої Галичини, бо подібні події відбуваються і в Івано Франківській, і в Тернопільській областях.

Ми всі, звичайно, високо цінуємо національний активізм і відвагу наших „перших хоробрих“ у змаганні за досягнення наших загальнонаціональних цілей і зачин української самостійності конкретним ділом на власному життєвому терені однієї частини України.

Але Україні зокрема, як особливо ослаблений під імперським пресом в СРСР нації, саме тепер потрібні не трагічні поразки і не героїчні жертви, а консолідація всіх наявних національних сил і концентрація всіх збірних зусиль для використання всіх тих легальних можливостей, які все таки створює перебудова на головному відтинку спільної праці, а саме — на посиленні й поглибленні національного відродження, національно-політичної свідомості якнайширших мас нашого народу й на підготові до рішальних змагань за нашу остаточну мету — повну державну незалежність усієї соборної України. А час на це останнє ще не прийшов, але він неминуче прийде і то в недалекому вже майбутньому.

Говоримо це тут тому, що не тільки в Галичині, а є немало і в Україні взагалі (як, звичайно, і в діяспорі) українців, які під впливом досить численних і досить сприятливих для українського відродження подій і явищ перебудовного періоду в СРСР втрачають почуття реальності й починають уявляти собі справу змагання за українські національні цілі там у надто оптимістично-„рожевому“ вигляді, як щось набагато простіше й легше, ніж воно насправді є.

А тим часом без тяжкої боротьби за самостійність українців здобути її не вдасться. Тим більше, що ні на яку допомогу, навіть і морально-політичну, із Заходу розраховувати нема жодних підстав. Горбачов не дарма пішов на всі поступки Заходові, щоб міцно з ним подружити й запевнити собі його байдужість до так званих „внутрішніх справ“ СРСР.

Але в цей же самий час Горбачов також намагається й зацікавити національні республіки перебудованим поновому Союзом РСР, виявляючи готовність до певних, суттєвих поступок і компромісів щодо суверенності і навіть так званої „політичної й економічної самостійності“ національних республік. Отже є підстави для можливих „торгів“ усіх республік спільним „фронтом“ за більші поступки, наприклад, на базі бальтійського проєкту конфедерації, шляхом нового договору республік як окремих державних одиниць. Досвід свідчить, що Горбачов уже не раз відступав від своїх позицій у таких питаннях, щодо яких він заявляв, що про зміну їх не може бути й мови...

Звичайно, для нас при цьому **самозрозумілим лишається те, що ні в якому разі не слід хоч якоюсь мірою відступити від основної й безумовної нашої мети — самостійної, незалежної державності та боротьби за неї.** Але здобути якомога більше від перебудови, можливості якої ще далеко не вичерпані, це значить — здобути кращі позиції для боротьби за це.

З доповіді на 10-му З'їзді УДРП в Чикаго, прочитаної 26 травня 1990 р., цебто майже два місяці перед ухваленням Верховною Радою „Декларації про державний суверенітет України“. Повний текст доповіді можна прочитати в детройтських „Українських вістях“ за 17 червня 1990. — Ред.

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЕ ДЛЯ НИХ ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!

...ПОВИННІ ПЕРЕМОГТИ РОЗУМ, ДУХОВНІСТЬ, ПОРЯДНІСТЬ, ЧЕСТЬ

(Закінчення з попереднього числа)

У червні минулого року в Італії відбувся установчий з'їзд Міжнародної Асоціації українців, на якому було проголошено утворення МАУ. В жовтні 1989 року в Києві була утворена Республіканська Асоціація українознавців, нещодавно засновані національні асоціації українців у США, Канаді, Італії, Польщі, Німеччині, інших країнах. Отже, українська культура виходить у світ. Як віце-президент РАУ і як фахівець, що давно займається міжнародними зв'язками України, як Ви гадаєте: чому це стало можливим?

— Насамперед тому, що під тиском об'єктивних законів історії дещо ослабли основні пружини імперської політики (але підкреслюю — тільки дещо ослабли). Якщо раніше складна архітектоніка державного законодавства на практиці мала своїм фундаментом всього два — але монолітних — слова: „не пушати“, то тепер лексично цей фундамент, на щастя, розхитався і розширився. Додалися нові слова, які вже можна перекласти іншими мовами. Бо що таке „дружба народів“, важко було пояснити у цивілізованому світі, де є дружба і — що найголовніше — є навіть народи. У цьому контексті зняття — до певної міри, звичайно, — блокади з України — явище надзвичайно важливе. Річ у тому, що українська культура до середини XVII ст. була органічно присутня в європейському культурному часі, мала щонайтісніші духовні зв'язки з країнами Східної і Західної Європи, і зокрема дуже інтенсивний культурний обмін з Італією. Але далі однією з ідеологічних підвалин боротьби імперії проти України (або „боротьби“ імперії „за Україну“, як слушно сказав російський історик М. Покровський) була послідовна герметизація культурного процесу на Україні, унеможливлення його зв'язків зі світом і — як трагічний наслідок цього, — поступова провінціалізація культури. Не випадково ж іще в Емському указі про заборону української мови підкреслювалось, що забороняється також перекладати іноземну літературу українською мовою, — імперія перекривала кисень. У пізніші часи Україну перетворили на інтегральну частину чогось невиразного в естетичному плані, але, на жаль, дуже виразного в політичному плані панслов'янського конгломерату. Політика, здійснювана в цьому напрямку, була настільки послідовна, що й до недавнього часу сказати середньостатистичному європейцеві, що Україна — це не Росія і навпаки, означало зробити для нього велике відкриття (щоправда, такий „європеець“ підозрював, що й Грузія і Литва — це теж не без того, щоб Росія). Все це — наслідки дуже продуманої і підступної пропаганди, з якою навіть неможливо було боротись, — не лише через іманентну апіорну „крамольність“ подібної інтенції, а й через неможливість прямого виходу на світ внаслідок відсутності навіть елементарних організаційних структур, до того ж матеріально автономних: всі процеси культурної комуні-

Оксана Пахльовська

кації України були „підконтрольні“ з боку „центру“. Зараз, нарешті, відбувається повільний і болісний процес вибудови таких автономних організаційних структур на національному ґрунті (прикладом їх є МАУ і РАУ), а також ще повільніший і ще болісніший процес ідентифікації України у світовій історичній свідомості як автономної національної культури, історії, духовності в цілому.

Симптоматично, що в Західній Європі саме Італія стала ініціатором процесу культурної розгерметизації України. Спрацювало і вистраждане розуміння італійцями специфіки національних проблем, — вони й досі їх так само мають чимало; і давні традиції славістики, дуже розвинені й глибокі; і якась особлива шляхетність гуманітарного мислення, віддавна властива Італії як батьківщині європейського гуманізму. Італійські вчені намагалися розвинути, відновити на сучасному етапі в Італії україністику ще в ті часи, коли в нас про поїздку до Італії думалось як про політ на Марс, не менше. Пам'ятаю, як звертався до нас визначний славіст Санте Грачоті, академік найпрестижнішої в Італії Римської академії дей Лінчеї, в ті часи — директор Інституту слов'янської філології при Римському університеті, — єдиний, хто на закритті IX конгресу славістів 1983 року в Києві говорив українською мовою! (Ні, щоправда, говорила ще одна керівна дама. Вона казала: „Дякую вас!“, а один академік тимчасом говорив російською мовою і казав: „Благодарю вам!...“). Я ніколи не забуду погляду цього вже немолодого італійського професора, яким він дивився на стіни Київської академії з військовим училищем всередині. Дивився і мовчав. І всі дивились і мовчали з огляду на велику кількість літературознавців у цивільному. Це гра така була ніби: всі знали, що всі знали. І всі мовчали. Так от, з усіма своїми ініціативами професор Грачоті натикався на усміхнену стіну у вигляді наших „академіків“ — стіна вкрай привітно усміхалась і кивала головою, але при цьому робила вигляд, що

трохи недочуває. Якщо ж професор мав необережність звертатися до Києва через Москву, то Київ про це дізнавався кілька років потому, коли в Римі і в інших містах Італії замість запрошених українців уже давно викладали русисти, яких там і так, м'яко кажучи, не бракує.

Зараз — інша ситуація. Одним з ініціаторів МАУ є славіст із світовим іменем Ріккардо Піккйо, директор Неаполітанського інституту сходознавчих студій (невдовзі він перетвориться на Академію сходознавства). В італійських університетах планується створення кафедр української історії, мови та літератури, є різнопрофільні молоді фахівці, що хочуть займатись україністикою. Дуже зацікавились Україною авторитетні видавництва, часописи. Є також — як, зрештою, і по всьому світу зараз, — різноманітні інституції, які повертаються до теми України. Ось, наприклад, найближчим часом у травні українська делегація братиме участь у науковій конференції Польського інституту християнської культури в Римі, присвяченій темі становлення національної свідомості в XV-XVII ст. в Польщі, Литві, Білорусії, Україні. До речі, не слід думати, що мотором цього інтересу до України є виключно гуманітарна солідарність чи тільки наукове сумніння: тут спрацювають жорсткі механізми політичної ситуації, адже Україна стає однією з ключових проблем подальшого процесу економічної дезінтеграції СРСР.

Відновлюючи рівні діалогу зі світом, Україні все-таки важко буде пояснити світові — а то й неможливо, — одну річ: що трапилося з українською мовою. Нормальним людям у нормальних країнах це, по суті, незрозуміло. Не ми перші жили в епоху тоталітаризму, — хай і найстрашнішу, але ж історично цей феномен відомий і навіть вивчений (на противагу локальному, так би мовити, інваріанту). Ви ж велика культура, кажуть нормальні люди, — як же ви стали такими?... Поки що теоретичний рівень осмислення цієї проблеми не надто високий — ніяково розводимо руками.

Ще одне: надзвичайно важливим механізмом міжнародних наукових зв'язків та підготовки молодих фахівців стане Міжнародна школа україністики при МАУ. В нашій науково-організаційній колегії — вчені і бізнесмени, письменники і видавці, представники багатьох країн світу. Щороку в Україні студіюватимуть курси української історії, культури, мови молоді україністи і взагалі славісти з-за рубежа. З часом наша Київська школа стане частиною навчального циклу літньої школи україністики при Українському науковому інституті Гарвардського університету, адже рівень викладання гуманітарних дисциплін у Гарварді значно вищий, що ж до мови, то при всіх катастрофічних деструкціях, що вона тут зазнала, краще її все-таки вивчати на материковій, „великій Україні“, — з вірою в те, що вона й справді повернеться до стану великої мови і великої культури. Держава культури, Держава Слова — без цього не виживемо ми і не виживе світ. Справа — за талантами, за фахівцями. А насамперед — за чесними і відповідальними людьми. За тими, кого вже не злякаєш.

— І останнє — традиційне запитання: що на Вашому робочому столі?

— Закінчую дві книги прози: книгу новел „Коорди-

нати болю“ і роман — а власне, не роман, бо визначення це умовне: „Перуджійські поцілунки. Бунт жанру“, трохи веселу, а більше сумну книгу про любов і про неприкаяність людської душі в сучасному світі. Про світло закоханості і ніч історії. Завершую монографію „Поезія італійського герметизму“: зараз особливо цікаво мені дослідити формальні структури сучасного вірша, причини і наслідки їхніх стрімких еволюцій: мені здається, що ця розмова актуальна для сьогоденнішого контексту української поезії. Готую книгу віршів і книгу п'єс — несподівано почали писатись. Однією з найцікавіших для мене робіт є книга „Українська Атлантида“, яку я пишу на замовлення видавництва КІУСу Канадського інституту українських студій при Альбертському університеті. Це дослідження контрапунктів української трагедії, спроба синтетичного погляду на історію України та діалектику її взаємозв'язків зі світом на рівні глухо табуованих тем і свідомо непрояснюваних аспектів. Словом, це, з одного боку, книга діагностична, а з другого — спроба вивести на поверхню для початку хоч контур реальної автентичної культури України — для світу це поки що потоплена Атлантида. Якщо мені вдасться здійснити мій задум, — буду щаслива.

Що ж до моїх надій... Я не просто сподіваюсь чи вірю, я знаю: повинні втримати рівновагу і далі перемогти розум, духовність, порядність, честь. Можу відповісти на це питання і взагалі коротко: я дуже сподіваюсь, що Рік Білого Коня не стане роком Блілого Коня з Апокаліпсису.

*Розмову вела
Людмила Навальна*

**

Оксані Пахльовській і Людмилі Навальній висловлюємо сердечну подяку за це інтерв'ю, а оновленим „Вістям з України“ за його публікацію.

Цим передруком відзначаємо ювілейний рік королеви української поезії Ліни Костенко. — Ред.

УКРАЇНЬСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«WEST ARKA»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

АБСТРАКТНЕ АБО БЕЗПРЕДМЕТНЕ МИСТЕЦТВО (стаття 20-та)

З початком цього сторіччя мистці зачали так по-вторюватися у тематиці, що виникло питання не „що малювати“, а „як малювати“? Кожний вдумливий мистець зацікавився цією ідеєю. Дискусії на цю тему розвинулися у теорії й інтелектуалізації різних підходів до розуміння того що є, і того, що має бути. З іронією можна додати, що вже тисячі років людство пробує відповісти на питання — „що це є мистецтво“, але відповіді до нині не могло дати. Все поставали нові теорії й одна з них була про абстракцію, абстрактне мистецтво.

Я думаю, що теорія Кандінського про абстракцію є найбільш прийнятою у мистецькому світі. Він казав: «Малюнок, на якому намальована жінка у червоній сукні, викликає в нас певну емоцію. Дивлячись на такий же малюнок, тільки де жінка є одягнена у білу сукню, ми будемо мати зовсім інакше почуття від малюнка. Це значить, що колір на малюнку викликав в нас інакше почуття. Чого тоді не звернути увагу тільки на колір і забути зовсім про сюжет? Замість сюжету ми будемо мати плями одного чи то другого кольору. Ці плями кольору викликати будуть в людині емоцію і вражіння буде те саме, що слухати музику. У плямах кольору, так як і в музиці, сюжету не конче потрібно. Це стосується й рисунку, що може бути рисований гладкою або ломаною лінією. Чого турбуватися рисунком, коли сама лінія має дати нам те саме вражіння?» Далі В. Кандінський інтерпретує вертикальну лінію як гарячу, а горизонтальну як холодну. Похилена лінія у цьому випадку була б теплою. Те саме стосується кутів, площин та теплих і холодних кольорів. Маючи всі ці лінії, кути, площини і кольори, ми можемо розвинути новий підхід до мистецтва, підносити емоцію понад розуміння й творити малюнки високої психічної якості.

У цьому ж самому часі швидко розвивалася технологія і людство зачало все більше й більше розуміти абстрактне думання та інтерпретувати багато аспектів життя в абстрактній формі. Абстрактне думання

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські
страви у нашій каварні

відкрито 7 днів у тижні!

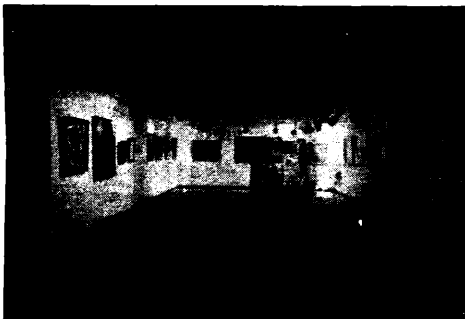
735 Queen St. W., Toronto, Ont.

Tel. 368-4235

стало рахуватися вищим за образне думання і тим самим абстрактне мистецтво розумілося як логічний розвиток мистецтва. Багато мистців віддалися повністю абстракції, вишукували спеціальні задачі, вирішення яких вважалося найвищою драмою розвитку мистецтва. Так постав білий квадрат на білому полотні, або полотно з дірою посередині. Вони мусили редукуватися до основи. Цікавим є те, як тяжко приходилося деяким мистцям розв'язувати ці задачі, для багатьох вони стали ціллю мистецтва.

Кандінський учив нас, що його підхід до мистецтва дасть можливість створити масу різних психічних полотен. Тож деякі мистці почали твердити, що коли малюнок з намальованою жінкою в червоному інковані інформації, представлені вертикальними та горизонтальними лініями, гострими та тупими кутами кож інше вражіння на нас, ніж малюнок з жінкою. Коли ж те біле на білому не робить ніякого враження, то нам у цьому випадку пояснюють, що людство ще не доросло до того, щоб правильно розуміти та правильно інтерпретувати абстракцію в якій є заковані інформації, представлені вертикальними та горизонтальними лініями, гострими та тупими кутами чи дірою на полотні. Ми мусимо навчитися їх читати, а тоді лінія, кути, та площини відкриють нам мистецтво до спостереження. Гаряча лінія пробиває холодну площину. Висновок — найбільш приємне емоційне переживання. То може бути тільки так, а не інакше!

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел.

(416) 766-6802

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівторка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

Не пробуйте зрозуміти або вкласти в це якесь пояснення, бо його немає. Це переживання є спонтанне і повне почуття замість інтелектуального розуміння.

Роз'яснювання абстракції притягло багато мистців-поетів, які хотіли щось висловити, але не мали нічого. Появилось і багато аматорів, які хотіли творити, але не мали ніколи часу навчитися справді рисувати чи малювати. Зачасто легкість з якою можна рисувати лінії, кидати фарбу на полотно або просто мазати не допомагала абстрактному мистцеві доказати, що його спосіб малювання вимагає високої професійності та хисту майстра. Кожен міг малювати абстракції, від немовлятка до старця-інваліда. Навіть мавпи, яким дали пензлі та фарби, показали себе „великими майстрами“. І в наш час є якихось 32 мавпи, що малюють та продають свої абстрактні малюнки людям, які уважають ці малюнки високої якості, якщо не мистецької, то монетарної. І, повірте, що мистцеві нині є дуже тяжко конкурувати з мавпою.

Юрій Мошинський

Юрій СОЛОВІЙ

ЕВРОПЕЙСЬКІ ВЕСНЯНІ ПАРОСТКИ 1990 р.

Крім подій, які займають широкі прошарки суспільства (луни революцій, демонтаж берлінського мура, заходи до з'єднання двох Німеччин, спроби усамотінення балтійських націй і навіть російської республіки) світ мистецтва не дається убити в шори статистів.

Це є рік 44-ої світової виставки образотворчого мистецтва „Б'єннале“ у Венеції. Як кожного разу, ця імпреза є настроєна політично участю державних країн в „системі“ першунів-медалістів Олімпіад, де престиж держав помагає рішенням; цього року „золоті леви“ припали США і Зах. Німеччині. США репрезентувала Джені Гайцер („золотий лев“), якої мистецтво (гасла-афоризми) творені долотом на лавках і долівках з каменя (як долівка у Венеції) і світлами на „екранах“ (в роді „Таймс Скверу“), які у Венеції мінялись вертикальною швидкістю стріли, викликаючи „завороти голови“. (У нашому мистецтві оформлення сцени, ефект світла для викликання м'якого пережиття публіки, був задуманий перед роками автором цього ж допису для постановки „Голоду“ Б. Бойчука). Німецьке подружжя Бехер відзначено „золотим левом“ за фотографії „архаїчних“ (вже неактивних) машин і за водів.

Спеціальну нагороду одержав Райнгард Муха (1950 р. в Дюссельдорфі, Зах. Німеччина народжений) за відтворення своєї робітні-ательє в Дортмунді, посередині німецького павільйону, спорудженого з каменя „гробівця-печери“.

Для деяких відвідувачів і критиків розчаровуючою була розголошена виставка „AMBIENTE BERLIN“, в якій були репрезентовані теж, в якийсь час там (в Берліні) активні, мистці-чужинці: (Емільйо Ведова, Едвард Кінгольц, Армандо...); апокаліптичний дух виставки був явно-присутній: в творах на загал „традиційно“ виконаних (фарбами і пензлями, три-димензійними матеріалами, або в поєднанні обох) — відчут-

ний неоекзистенціалізм: первородний ляк, надія-безнадія, хаос, світова загибель.

Дух в радянському павільйоні змінився: вивірено давніше панівний соцреалізм. Модернізм, як відповідник свободи, вітав коротким словом Р. Равшенберг, який перед роками репрезентував у Венеції (і був народжений) мистецтво США варіантом дадаїзму.

Польщу репрезентував Йозеф Шайна візіями досвіду макабричного минулого, що не є новою темою в українському мистецтві, але без державного культурного штабу заходів — „самостійному мистецтву“ (з українським тлом) дорога на світову арену трудніша, ніж грішникові з пекла у небо.

Екологія була темою (в англійському павільйоні) Аніша Капури (ANISH KAPOOR) уродженця Бомбею (1954 р.), який тепер живе в Лондоні. Він створив інсталяцію „VOID FIELD“, блоки червоного пісковику з порожнечою в середині, помальовану темно-синьою фарбою, що мало відгомін в менших інсталяціях, створених з великих брил вугілля. Ідея: синтеза матерії і духа.

„Судороги планети“ останнім часом займають світову увагу, що викликає коментарі в мистецтві. Екологічні питання були темою виставки у Відні, до якої запрошено 44 мистців з 11-ти країн (включно з відомим англійським дуєтом „GILBERT & GEORGE“. Для них природа — „SEX AND DEATH“ в такому символічно-алегоричному вираженні — рожево-еротичні „ризни“ на тлі зелені, вони і сфотографувались для цієї виставки). Цю виставку заініціював Дітер Ронте, бувший директор музею модерного мистецтва у Відні (тепер директор Шпренгель-музею в Ганновері) з італійським колегою Вітторіо Фагоно. Виставка була запланована на п'ятилітню мандрівку європейськими центрами. Цей задум пережив стагнацію, напоровшись на критичні питання організації та фінансування. „Обруч порятунку“ „кинув“ (увага, колего Черешньовський!) Голова Мистецького Об'єднання у Франкфурті Петер Ваермаер. Місцем виставки була реставрована барокова школа їзди на коні, що наголосило екологічно-мітологічну метафору виставки: людина-природа.

Новітніми піонерами екологічної проблематики в мистецтві вважають американців, які в непорочних степах перетворювали ландшафти природи (давніше читав, але випало з пам'яті прізвище українського звучання мистця в Канаді, який представляв лісові ручаї і дороговкази: прізвище мистця починалося буквою „С“: (George Sawchuk (?), Vancouver, див. Lucy Lippard „Changing“, New York, Dutton), цей рух названо доцільно „EARTH-ART“ (по німецьки „LAND-ART“, а по-нашому ?). Деякі голоси стурбовані витривалістю творів „EARTH-ART“ які утривалюється і переноситься на виставки засобами фото-апаратів, супроти втручання і „примх“ природи.

Виставка у Відні багата натяками на символічні асоціації: прим., еротичні конвульсії в природі (ROBERT MAPLETHORPE), архаїчні ритуали на „лоні природи“ (ISAMU NOGUCHI), тлінність природи (JOSEF BEUYS); велика виставка творів німця Бойса, відбулась перед кількома роками за життя мистця в музеї Гугенгайма

— Нью-Йорк; на виставці у Відні він був репрезентований бляшаною коробкою з піском, в якому гниють помаранчі); італійський мистець Маріо Мерц (його виставка недавно теж відбулась в згаданому музеї Нью-Йорку) аранжував овочі на скляних столах...

Мотив природи, з людиною в центрі, займає уяву людства від найдавніших часів, від прапервісних уявлень-фантазій (з народним мистецтвом включно) до сучасного досвіду, для якого недосяжний „місяченько“, як теж цятки зірок набирають реальностей точки споглядання з нової перспективи. На цій виставці мистці підходять до питання природи по-різному: природа як мотив, природа як робочий матеріал (мистця), природа — циклічний триб: роди-ріст-смерть, роди-ріст-смерть..., тобто — криниця без дна і без покришки; природа хаотична, трагічна, захоплююча маніфестація містерії світотворення і її (містерії) апокаліптичного плану-шляху.

**

Хоч „похоронні дзвони“ і „копання гробів“ для модернізму тривають вже десятиліттями — мистці і споживачі прагнуть, шукають і творять мистецтво ідей з необмеженим рамахам плесом, що було і є рушієм новітнього мистецтва з популярно-узагальнюючою налічкою „модернізму“! Цей дух панує в кожній культурній вільній країні з організаторами культурних подій включно (директори музеїв, куратори, критики, видавці, педагоги...), які відповідними актуальними „опакуннями“ творять мости між творцями та споживачами. Обі виставки (Венеція і Відень), як переважно виставки теперішнього мистецтва, свідчать про велику популярність проектного мистецтва в країнах з глибокою культурною свідомістю й надбаннями.

Варто відмітити сильне пошвавлення в Парижі, який після другої світової війни втратив корону світового культурного центру: в ILE DE FRANCE діє 250 музеїв, які, один із двох парижан, відвідує принаймні раз в році, а понад 30% населення міста зустрінете в тих музеях щонайменше тричі (і тут головне зацікавлення спрямоване на новітнє мистецтво!).

Нові проєкції музеїв (музей музики і музичних інструментів, музей архітектури 20-го ст., музей книжки, який буде під дахами Національної Бібліотеки при rue Richelieu) свідчать про запотребування. Подумавши про наші запотребування тут (на еміграції) і там (на Україні) — чому ж тоді дивуватись, що довкруги нашої справи — смертельна у світі тиша?!

Європа, червень 1990

МІЛКІ КУПАЛЬНІ БАСЕЙНИ

Досліди Канадського Королівського Товариства Рятуння Життя стверджують, що 92 відсотки серйозних поранень хребта в воді спричинені поринанням у мілкі плавальні басейни, в яких людина вдаряє головою в дно. 70% таких поранень спина чи шиї трапляється в приватних басейнах до плавання. З них 85% припадає на мужчин.

Приятелі, які в таких випадках хотіли б допомогти пораненому, часто через незнання погіршують поранення, що деколи доводить до параліжу або й до смерті.

„Нові Дні“, жовтень 1990

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ

- *першорядні майстри, скульптори і креслярі;*
- *імпортований і місцевий граніт, бронза;*
- *фотографії на порцеляні, нагробні написи;*
- *хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!*

Тел. вдень — 691-5712 і увечері — 762-3509

РОМАН ДЕМКІВ

УКРАЇНА В ТРАВНІ

Остап Вишня колись писав, що добрий кореспондент пише свої враження з подорожі перед тим як рушати з дому. Ну, а я написала їх учора, щойно приїхавши, втомлена і тепер, спробую, хоч коротко, поділитися з Вами, дорогі слухачі, спостереженнями із моїх мандрів.*

1

Їхала я не сама, а з своєю сестрою Галиною Кошарською, яка очолює славістичний відділ при університеті Мекворті в Сіднеї. Вона їхала на запрошення Львівського, Київського та Харківського університетів, а я — на запрошення Спілки Письменників України.

Коли ще ми планували свою подорож, я переконала сестру, що найкраще їхати на Україну через Карпати. А для того треба летіти в Банкок, глянути на азієцьку екзотику, потім до Мадящини в Будапешт хоч одним оком подивитися на його красу, а потім вже потягом до Рідної Землі. І от dokonавши всі ці мандри, стомлені тягатиною з торбами, пізно ввечорі сиділи ми на станції в Будапешті і чекали, коли дозвольть сідати в потяг. Десь опівночі з'явилася провідниця, відчинила вагон і каже:

— Перші заходьте чоловіки, жінки останні!

Ми здивовані і обурені: — Чом така дискримінація?

— А тому, що жінки приносять нещастя, — серйозно заявила вона. — Я вже досить його маю!

Але пізніш, коли нарешті дозволила і нам з усима бебехами залізти у купе, коли ми розклалися і пили чай, і платили їй за нього американськими доларами, вона щиро дякувала нам, зовсім не боячись, що принесемо їй лихо.

Проїхавши через мальовничі Карпати прибули ми до Львова першого травня, саме коли демонстранти і протестанти розходилися по хатах. Нас зустрів і примістив у себе львівський поет Микола Петренко.

— Ви втомлені? — запитують нас господарі. — Мабуть хочете відпочити?

Але хто має час на відпочинок, коли побут на Україні триває лише місяць? Коли треба стільки зустріти людей і побачити та почути все на власні вуха...

Йдемо зразу на виставку молодіжного театру, що ставить п'єсу „На полі крові“ — інсценізація з твору Лесі Українки. І захоплені грою цих юних акторів, які не мають свого театру, але мають молодість, ентузіазм і головне — талант! Другого дня Пряшівський театр ставить інсценізацію творів Шевченка під назвою „Живим і Мертвим“. А пізніше дивимося і слухаємо в Оперній театрі „Запорожець за Дунаєм“. Боже, як зтужилася душа за рідним театром! А ще йдемо на вечір пам'яті д-ра Юрія Липи і його сина, яких закатували енкаведисти. Тут чуємо зворушливі розповіді очевидців, лунають патріотичні вірші, я намагаюся все це записати на касету.

Дні йдуть на зустрічах. В Львівському університеті з викладачами української мови, Товариство укр.

Юрій Трач з Австралії почувається на Україні, як дома.

мови влаштувало нам зустріч, і хоч не хоч прийшлося виступати і розповідати про Австралію. Пізніше зустрічі з письменниками у редакції „Дзвін“; в письменника Р. Іванчука, який відомий з творів: „Мальви“, „Манускрипт з вулиці Руської“, „Шрами на скалі“, „Четвертий вимір“, „Журавлиний крик“, „Бо війна є війна“, беру інтерв'ю, де він розповідає про свою творчість. Саме у журналі „Дзвін“ помістили рецензію на мою останню книжку „Від Находки до Чернівців“, отже знайомлюся з її автором, поетом Богданом Чепурком і дякую за неї. Вечір проходить в родинній атмосфері редактора журналу „Дзвін“, Романа Федоріва. Його дочка дарує мені чудові писанки. І я дослівно, як квочка, всі наступні п'ять тижнів тремчу над ними, щоб не розбилися.

А ще ж були зустрічі і інтерв'ю з всесоюзним депутатом Вакарчуком, професором фізики у Львівському університеті, В'ячеславом Чорноволом, Іваном Гелем, Юрієм Шухевичем. Саме до Львова приїхав директор туристичного бюро з Канади і розповів, що привіз першу групу туристів, за яку всі гроші будуть іти Україні. Такий контракт було підписано минулого року. А чому б іншим цього не зробити?

Незабутнім був вечір у квартирі проф. Роксоляни Зорівчак, яка працює при Катедрі іноземних мов... А чи можна описати враження з парку, що розташований перед Оперним театром? Там, де буде пам'ятник Тарасові Шевченкові?! Де стоїть портрет поета, прикрашений вишитими рушниками, де багато квітів, майорять синьо-жовті прапори, висять плакати з гаслами — проти партії, за самостійну Україну. А збоку на лавках сидять жіночки і дядечки і продають для Руху відзнаки з написами на синьо-жовтому тлі: «Я люблю Україну» та безліч інших, починаючи від тризуба і кінчаючи Бандерою. А газети неформалів, наклеєні на дошки і нові, які продаються поруч. А натовпи людей, які говорять, сперечаються, дискутують, розповідають... В однім гурті про голод, в іншому про релігію, а ще далі за екологію. Я й собі включаюся в суперечку, точніше, в оборону Автокефальної церкви. Саме недалеко, біля пам'ятника Федорова, якраз вона стоїть. Це та сама, що й була три роки тому і парафіяни ті самі, і Служба Божа не змінилася, все, як колись чула в греко-католицькій церкві. Але тепер

парафіяни із своїм священиком оголосили її українською автокефальною, бо не хочуть належати ні Москві, ні Римові. Перед Великоднем там сповідалося дванадцять тисяч парафіян! І з кожною неділею приєднуються нові. І тепер, зрозуміло чому, раптом, саме в Західній Україні так поширилась Українська Автокефальна церква. У неділю, заходжу і ледве можу протовпитись, так багато людей. Скільки молоді! Як гарно співає хор! Єпископ править урочисто літургію. А на другий день делегація їде на з'їзд до Києва.

А тепер от в парку суперечка, чи місце Автокефальній церкві у Львові? І я рада бачити, що люди, помалу вчаться толерантності й демократії, все помалу стає на своє місце, аби лиш дали час та чужі не мішалися...

Увечорі у цім парку сходиться багато людей. Приїжджає Вільне Радіо і на місці передає свою власну програму. Я ходжу, прислухаюся до всіх вигуків, суперечок, промов. Чую, більшість переконані, що назад до терору й диктатури немає вороття!!!

Їдемо на Личаківський цвинтар, глянути на новий пам'ятник, поставлений Володимирові Івасюкові. І, на жаль, розчарована ним. Бо стоїть собі статуя хлопчини, а Івасюк заслуговує на багато більше. І я вірю, колись народ гідний пам'ятник йому поставить...

Проводжати нас на потяг до Києва, вийшло десь пів Львова. Ну, може, не пів, а що чверть то напевно. Скільки нових знайомств за цей тиждень! Дорогий Львове, ти завжди займаєш окреме місце у моїй душі!

Їхали до Києва цілу ніч і не заснули, хоч, як були потомлені. Все перебирали в думках нові враження з почутого і побаченого...

2

І ось ми вже в Києві. Пізніше, ми їздили до Харкова, Полтави, але завжди верталися до рідного, динамічного, бурхливого Києва. Воістину відчуваєш, що це наш Стольний Град. І ніхто не може його замінити.

Знову пірнаємо у вир життя. Відвідуємо будинок де працює Рух. А напроти на вулиці продають синьожовті відзнаки, неформальні газети, мають синьожовті прапори. Поруч музеї, де проходить перша тут виставка Івана Марчука. (Того, що вже мав свої виставки в Австралії, Канаді і в США — Ред.)

У неділю на Республіканському стадіоні вісімдесят тисяч людей вимагають закриття Чорнобильської атомної електростанції. Промовляють всі визначні люди з Гельсінської Спільки, яка тепер стала Українською Республіканською Партією та відомі письменники, більшість яких належить тепер до щойно створеної Демократичної Партії України. А ще ж є Селянська партія, Зелена, Християнсько-Демократична. Всі ще не зареєстровані, але формуються і всі разом належать до Руху. Дай Боже, щоб вони мали різні думки, погляди, але завжди пам'ятали, що є межа, якої ніколи не переступають партії, яким справді дорога ВЛАСНА ДЕРЖАВА!

Скільки знову знайомств! І прохань отримати виклик, виїхати, коли не з усією родиною, то хоч для дітей. Як тяжко стає на серці... Іду на жіночі збори при Русі і там медики та експерти встають і кажуть жакливу правду: в кожній дитині у Києві щитовидна залоза побільшена, в кожній дитині поблизу Чорнобиля ненормальність у крові, що може привести до

ракового захворювання. І таких діток тисячі. Що робити? Як рятувати? А те що діється в Народичах і інших селах поблизу Чорнобиля, загрожує населенню Києва за два роки... Ситуація гіршає, бо отрута пішла в ґрунт. Як все це вплине на мутацію генетичної системи наступних поколінь? Дивишся на матерів, слухаєш розповіді і хочеться кричати, голосити, проклинати тих, що довели до такої трагедії...

3

І от, побувши декілька днів у Києві, їдемо до Харкова. Там відвідуємо редакцію „Прапор“. На зустріч приходить багато письменників. Знову розповіді про життя українців в Австралії. Сам редактор, Юрій Стадниченко, мав якраз уродини. Тож пізніше сідаємо за стіл з перекусками і піднімаємо чарку та бажаємо редакторові многая літа. Ну і звичайно знову записую інтерв'ю з багатьма. Пізніше рухівці ведуть нас до гаю де упорядкована могила Миколи Хвильового. Поруч — дерев'яний Хрест, поставлений у пам'ять жертвам Голоду. Ведуть до колишнього будинку письменників „Слово“, де жив і застрілився Микола Хвильовий, коли вже була несила перенести цькування і бачити, як помирають на вулицях люди того жахливого тридцять третього року. А для мене цей будинок має особисте значення і спогади, бо колись п'ятирічною ходила сюди до садочку. Господарі з Руху розповідають, як їхали протестувати проти святкування полтавської битви, а міліція висадила з поїзда по до розі...

Ходжу з сестрою дорогами мого дитинства. Холодна гора не змінилася. Стоїть, як і раніш тюрма, старенькі хатки навколо стали ще старішими, все за-недбане, скрізь бракує господаря. Бо, як кажуть люди: уряд удає, що платить, а ми вдаємо, що працюємо. Я натякаю: тепер же перебудова. Всі газети закликають... «Еге, одне діло горло дерти, друге діло воза перти» — пояснюють мені.

У крамницях ще гірше ніж у Львові і Києві. Правда, що є хліб, яйця, часом сметана і масло. Бачила в кількох крамницях чупку коров'ячих кісток, в одній крамниці ратиці і свинячу голову.

Зранку, захопивши торбину, люди йдуть на розшуки: що де дають...

Зустрічаю туристку. Вона обурена і пригноблена: «Ніде не можу купити білого або червоного вина! Як можна таке терпіти!» — вигукує здивовано. А харків'яни слухають і заливаються сміхом: немає м'яса, і ще багато дечого, а їй трагедія, бо немає вина! Ха, ха, ха! Ох ці туристи... Хай би спробували нашого життя, а то бач немає вина!

Але навіть Харків прокидається, навіть сюди доходять свіжі подуви вітру. Люди гуртами на площі, бачу, дискутують про політику. Кожен телевизор наставлений на сесію Верховної Ради. Бачу на площі синьожовті прапори. Продають і тут відзнаки і неформальну пресу. В університеті висить газета Руху і тут же поруч слова до гімну „Ще не вмерла України“. Нам роблять інтерв'ю по радіо та для газети „Вечірній Харків“. Я теж при кожній нагоді записую свої розмови з письменниками: Юрієм Стадниченком, Радієм Полонським, Пасічником та іншими.

Вертаємося до Києва в обід, бо з Харкова ледве дістали квитки пів першої вночі. Страшно було їхати

опівночі на харківський вокзал, ану таксист завезе деінде. Але відмовились від супроводжень. Бо як ті бідні люди доберуться пізніш додому? Щойно приїхали до Києва, а на другий день треба рушати до Полтави разом з іншими письменниками на святкування Т. Шевченка. Та про цю цікаву подорож іншим разом, а зараз загально про побут у Києві.

4

Відвідали Київський університет. Саме приїхав ректор і помічник з Сіднейського університету Мекворі і сестра, домовившись, наперед веде їх підписувати перший договір між українським факультетом Сіднею та Київським університетом.

Зустрічаємо Володимира Яворівського і його милу дружину, також проводимо вечір в хаті гостинної родини Павличків, йдемо на вечір Григора Тютюнника, Драй Хмари, доповіді гостей з Америки: Пеленського, Грабовича, на літературний вечір Володимира Яворівського. До речі, заля була переповнена, квитки дістали лиш по знайомству.

А ще ж ходили на виставку „Сад Божественних Пісень“, „Енеїду“, де головні ролі грає славний артист театру Івана Франка, Богдан Ступка. Нас знайомлять з артистами. Записую інтерв'ю з паном Богданом. Він саме знімається у фільмі про Лисенка, сумнозвісного біолога. І радо хотів би виступати в Австралії та з цією метою передає відео зі своєї акторської праці. Також знайомлюсь з артистом львівського театру ім. Заньковецької, Святославом Максимчуком. Він чудовий декламатор має понад двадцять годин готового репертуару, дає касету зі своїх виступів, обіцяє відео і теж охоче приїхав би до нас зі своїм репертуаром. Його роками не пускали за кордон, саме за зміст репертуару з Франка, Стефаника, Шевченка, Грабовського та інших.

Були ще зустрічі і інтерв'ю з Левком Лук'яненком, Олесем Шевченком, Олесем Бердником, Валерієм Шевчуком, Наталією Околітенко і багатьма іншими.

А які почуття охоплювали мене, коли стояла в натовпі перед будинком, де відбувалися сесії Верховної Ради! Коли на дощі і на спеці ці прості люди з сіл стояли з прапорами, плакатами цілий день і своїми піснями і вигуками підтримували своїх демократичних депутатів, щоб не забували ті, що за ними народ!

Під час перерви ці депутати підходять до людей, інші, консерватори, стоять подалі. Хочу зазначити, що демократичний Блок домігся, щоб все, що говориться і робиться на сесії одночасно передавалося по радіо і телебаченні, а ввечері повторення.

І нарешті отримую дозвіл і сиджу три дні на балконі, разом із журналістами, в залі сесії Верховної Ради! Тут вирішується доля України! Спостерігати делегатів, слухати їх промов, відчувати всю атмосферу, — цього не можна передати словами... І я думаю: Господи, дай їм розум, витримку, дай їм уміння перемогти, згуртуватися разом і вивести свій народ із ярма. Я свідома того, що присутня під час історичних моментів в історії України. Після сесії нас запрошують на збори Демократичного Блоку. Виступають депутати, говорять українською, а дехто російською мовою, але мета в них одна... Вони лише різними темпами хочуть до неї йти...

А ще був фолкльорний фестиваль. З усіх закутків України з'їхалися хори, ансамблі. У народній ноші виступають цілий тиждень по Києві. У неділю день Києва. Автобуси з цими артистами приїжджають на Андріївський Узвіз. Увесь Київ приходить сюди подивитися на народні промисли, послухати пісень: старих стрілецьких і нових за перебудову. Ось ідуть молоді хлопці в одностроях Січових стрільців. Пізніше під час сесії Верховної ради, багатьох з них бачу перед будинком, стоять на дощі, співають: «А ми тую червону калину підніmemo...»

Моя сестра, народжена в Німеччині, каже: «Я почувалася тут, як дома. Це все мені рідне! Я б і довше тут з радістю пожила, щоб краще пізнати свою батьківщину...»

Це так коротенько про мої враження з України, а чи змогла я передати, хоч соту частину того, що бачила, чула, пережила, — не знаю...

Увесь час в мене було роздвоєне почуття. З одного боку раділа, що мій народ прокидається, розправляє плечі і помалу простує демократичною дорогою до ВОЛІ. А з другого боку Чорнобиль... Він, як жальлива примара висить над Києвом, над життям мільйонів людей, а може й усього народу, бо всієї правди не тільки не говориться, але й не знається... Цього забути не можна... Але, як допомогти, мучить думка, як можемо ми допомогти? Я надіюся, що все таки

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

зможемо! В людей є думка, в чистій (відносно) частині України збудувати місто-лікарню. Обладнати його найновішою апаратурою і там робити діагнози, лікувати дітей... Та коли і де це стане реальністю?! А час не чекає...

*Ця розповідь була прочитана по українському радіо в Мельбурні.

З МОЄЇ ПОДОРОЖІ В УКРАЇНУ

Україну відвідують тепер тисячі емігрантів і, здавалося б, що тяжко додати щось нове до їхніх вражень та спостережень. І все ж таки, коли ми відлітали 19-го травня ц.р. з Торонто до Києва, я знав: туристам дозволено везти 44 кілограми багажу, при купівлі квитків нам офіційно сказано, що за кожний додатковий кілограм доведеться доплачувати по 11 дол., але ніхто не попередив мене, що з нас здеруть не по 11 дол., а 27.85. Отже й тепер пишуть одне, а роблять друге. Летіли ми радянським літаком ІЛ-62, а про порядки і „комфорт“ у радянських літаках була недавно в „Нових Днях“ дуже добра стаття Є. Євтушенка, повторювати зайво.

За дев'ять годин лету ми були в Києві і мене примістили в готелі „Русь“. Гостили мене мої рідні в ресторані, гостив і я їх, заплативши за обід з шампанським і горілкою за 11 осіб 183 рублі. Переводячи на наші гроші — це страшно дешево, а для місцевих — дуже дорого...

Що б не писали про Київ, але я скажу, що коли б не чудовий Хрещатик і мальовниче розташування над Дніпром, то Київ — брудний, занедбаний, з ямами по вулицях. Не зважаючи на зелень, повітря жахливо насичене газами з під авт. Глушители не працюють, як у нас, диму виходить багато більше. Щастя, що авт не стільки, як у канадських містах, а то задихнутися б можна. Можливо, що й цього-річна похмура весна спричинилась до цього, бо сонця я майже не бачив на Україні милій. Вільного місця в Києві ще на добрих 20 років розбудови... Очевидно, що на оглядини кращих пам'яткових місць потрібно було б декілька днів.

Гроші в готелі „Русь“ міняють по п'ять рублів з копійками за один кан. долар. За американський долар офіційно дають шість рублів. На чорному ринку можна дістати від 8 до 12 рублів за канадський долар, залежно від того хто, скільки і де купує.

21-го травня пробув з киянами на Хрещатику, протестували до 5-ої год. вечора. Жовтоблакитні прапори повівали наді мною й я мусив себе перевіряти — де я знаходжусь. Це ж незабутні хвилини бути свідком, як сини і дочки України, під стягом Руху, в серці України виборюють волю. Одним проходить це легше, іншим тяжче. Окремих людей все ще арештовують на пару днів, а потім штрафують на 20-50 рублів і випускають. Але більших груп уже не зачіпають. Комуністичну партію люди лають на кожному кроці.

Мій син знімав скрізь фотографії, на жаль, мабуть, наші канадські батерії „підкачали“ (хоч я

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки
від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)

CREDIT UNION LTD.

832 Bloor St. West (near Shaw St.)

Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave.

Tel.: 360-8355

перевіряв перед виїздом). Я фотографувався з великими борцями за свободу, з рухівцями державного калібру, на превеликий жаль, не можу помістити навіть виразного знімка в „Нових Днях“...

Люди ходять гуртами, все ще лускають насіння, сидять біля своїх апартаментів, щось п'ють і п'яних багато. На торговій площі продається все, від яєць до ярини і м'яса, але ціни високі. Старенька жінка звертається до мене: «Синоч, я тобі дам наших 300 рублів, а ти мені дай 40 доларів». Я задовільнив її бажання, хоч при тому виявилось, що моя „мама“ на 12 років молодша від „синочка“, цебто від мене... Прикро, що я не журналіст, бо матеріал був знаменитий. Ось лежить у невеликій калюжі з велисопедом п'яний молодий чоловік. Нога попала між рами і він не може встати, проклинаючи комуністичну партію та її вождів. І ніхто нічого з того не робить. Я допоміг йому піднятися і коли він побачив на вилозі мого піджака канадський прапор і тризуб, то який не був п'яний, але розплакався...

Телефоном домовився з Іваном Федоровичем Драчем зустрітися тільки під час перерви. В них йде Сесія Верховної Ради, вибиратимуть президента України. Іван Федорович прийняв мене у себе в кабінеті. Я віддав комп'ютер, ліки для чорнобильських хворих. Тяжко, але ми зфотографувалися, коротка тепла розмова і лист: «Вельмишановний пан Федір Бойко своєю доброчинністю давно сприяє відродженню, пробудженню здорових сил українського народу. Комп'ютер і медичні препарати для хворих, грошова підтримка для Руху — його трудом надбані копійки приходять до нас як творче добро його душі. Ми ніколи цього не забудемо.

Спасибі Вам за Вашу жертвенність, спасибі Вам за Ваше добро!

Від щирого серця — Голова Народного
Руху України за Перебудову
Іван Драч

І останні слова його: «Робіть все добре і ми пере-можемо. Встане правда і сила, і воля, як казав наш Тарас».

... Гості роз'їжджаються в Донецьк, Ставрополь, Харків. І мені зробилось скучно за своїм гніздом. Ще ж тільки третину погостював на батьківщині. Нога дає знати про себе, немилосердно болить. Може тому, що сира погода триває...

**Complete
Home
Comfort!**

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

24 травня. Ранок похмурий. Чекаю двох працівників з Руху. Ідемо з ними до банку, де я кладу від своєї родини пожертву на Рух, бо коли він не зможе вибороти вільної України, то копійка ціна нам усім тут. Рухівським провідникам ми повинні допомогти бодай значнішими грошми!

Вечером відбувався величавий міжнаціональний фестиваль. Всі найкращі мистецькі сили України брали участь у цьому святі. Найбільші українські зірки — Дмитро Гнатюк, О. Коваленко, хор ім. Вірьовки, Василь Зінкевич з ансамблем „Витязь“ (який стоїть тепер вище всіх!) — до двох тисяч виконавців. Я був заворожений, гордий, щасливий, що бачив і слухав українців здібних, талановитих, які вмюють творити таку високу культуру! Цього переживання не можна передати словами. А жовтоблакітні прапори майоріли і „Слава Україні!“ не вшухала.

Виступали по черзі ансамблі з України і десь з 20 інших європейських країн — болгари, французи, югослави, литовці, латиші і естонці з великим написом „Смерть комунізму!“. Я сидів, мов зам'яний, і почав щипати себе, щоб перевірити чи це не уява. Але це був таки стадіон на 100,000 осіб, між ними багато красивих дочок України і майже всі — від трирічних дівчаток до старих бабусь — у національній вбранні. Ця маса людей могла знести все перед собою, як повинь...

25 травня. Ранок. Київ ще спить, коли пишу ці рядки. Чотири дні підряд я дивився як проходила сесія Української Верховної Ради. Слухав виступи депутатів — Чорновола, Яворівського, Юхновського, Гориня, Мовчана, Драча, Івасюка та інших. Особливо запам'ятались мені виступи представників одного з районів Києва — пані Лариси Скорик. Розумна, відважна, ділова, культурна й сильніша духом за п'ятьох чоловіків! Ця жінка — це совість і розум України, про неї треба писати книжки...

27 травня. Ще один день провів з людьми Руху, брав участь з ними в протестах та інших діях. Нині вранці виїхали до Тараса Шевченка в Канів. Мені було тяжко з моєю ногою піднятися на 342 східці до Тараса, але добрі люди допомогли. Поклали квіти, помолилися, співали Заповіт, зфотографува-

лись на могилі під рідним стягом жовтоблакітним. Канів — гарненьке, чисте містечко, тут завжди зустрічаються люди з усього світу, що прибули поклонитися великому Пророкові...

І знову на Хрещатику в Києві. Подяка рухівцям за їхню тяжку, але вдячну працю для самовизволення України.

28 травня 1990 р. приїхав у Харків. Тут мене підбрав син автом, я залишив свої тряпки в Інтуристі і ми поїхали через Харківщину, Полтавщину, Запоріжжя аж до Мелітополя — це вже майже біля Криму. Врожай на півдні України заповідається чудовий (якщо буде кому й чим його вчасно зібрати — Ред.), хліба стоять, як море; навкруги рівнина, хоч котись... Ночували в Запоріжжі. Стояли півтори години, щоб взяти до авта бензину, така черга, що жаж... Купили ягід (по 2.50 руб. за кг, а в Харкові по 8.00 рублів). Далі поїхали на Донеччину й через Чугуїв, Куп'янськ, Ізюм до Сватового. Це місто мені рідне. Сюди приїхав мій прадід з Січі, дід був управителем у пана, батько — торговець і селянин, якого московська банда „розкулачила“ в 1929 році. У них вже є закон, що дійсним наслідником повертають їхні хати. Мене намовляли, щоб я забрав свою хату, цебто хату мого батька. Вона вже обложена цеглою і покрита толем. Я їм сказав, що я маю хату, тож забудьте про неї. Хіба, якщо житиму довше і настане така потреба, то подарую для Руху...

Було дуже цікаво зустрітися з давніми друзями. Тож раджу й іншим: поїдьте, не будете шкодувати, шкода буде перед відходом у далекі світи не побувати там, де колись усе було найрідніше. Ночували скрізь, тільки не в Інтуристі. Після повернення до Харкова мене ніхто не запитав, де я був три дні й чому не спав в Інтуристі. Останній день у Харкові почувався погано. Може втома, може старість. Тому ввечері Інтурист відвіз мене на потяг, щоб в дорозі до Києва трохи відпочити. Хлопці поїхали автом через Полтаву.

В потязі ближче познайомився з двома молодими чоловіками років 22-25. Їдуть у Польщу, щось помінати чи продати... Що кидається в вічі, — всі направо й наліво лають Горбачова. В мене склалося

враження, що люди стали здебільш ліниві: всі хочуть жити добре, але не працювати тяжко. Хочуть всього, але щоб самим нічого не робити. Здається, за 72 роки таки виховали особливу радянську людину. Їй нескоро допоможе перебудова ані демократія, якої вони не мали й не розуміють. Хочуть перебудовувати, але приватну ініціативу їй далі далять, всі чекають дозволу згори. Наприклад, пляшки пива ні в Києві, ні в Харкові за жодну ціну не дістанете, хіба в певні години, в певних готелях. З другого боку, таксівар, замість двох рублів зде-ре з вас 15 і т.п. Це щось мені в голові не вкладається. Тут потрібні справедливі але тверді закони, потрібно щоб їх виконували і уряд їх підтримував...

У Києві Інтурист привіз мене „Волгою“ в найкращий готель на Україні „Лебідь“. Це мій останній день в столиці України. Прийшла дітячка жіночого Руху, принесла касети з деякими виступами на сесії Верховної Ради й ми пішли до банку полагодити ділові справи. Приїхав Іван Федорович Драч з дружиною. Не маю сумніву, що коли Рух працюватиме так, як дотепер, то в наступних виборах здобуде більшість депутатів. Помагай, Боже.

Рано-вранці Інтурист швидко везе нас на летовище. За нами син своїм авто, то й міліція його зупинила. Але встав мій шофер з Інтуриста, показав їм щось і вони відпустили сина без штрафу за швидкість... Що край, то обичай.

На летовищі речі пішли на перевірку, все ніби, добре. Попрощалися й пішли чекати на відліт. Але не так склалося, як бажалося. Завели в кабінку й почали детальний обшук і допит. Мій щоденник митник прочитав від слова до слова й питає чи я журналіст. Відповідаю, що ні. Я вже старий, тож і записую, щоб не забути... Я завжди ходив з тризубом і жовтоблакитним прапорцем на костюмі, тож думаю, що це муляло їм очі, хоч і нічого нам не робили, бо ж валюта потрібна їм дуже. Там ще надто багато „брежнєвців“ і „застійників“, які ставлять упертий спротив всяким змінам на краще. Й вони не скоро щезнуть навіть після проголошення деклярації про суверенність Української республіки.

Ще й у літаку в поворотній дорозі доводилось обстоювати права рідної мови. Літак летів з Києва, капітан — українець, більшість обслуги теж, а всі розмовляють тільки російською. Жодної газети чи журналу українською мовою не дають. «Вдруге не приїдемо, якщо ви не будете вживати рідної мови» — попередили капітана.

Але на наслідки доведеться довго чекати. А, може, й ні. Побачимо.

Федір Бойко

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ — НОТАТКИ

Петро ОДАРЧЕНКО

ПОЕЗІЇ ВОЛОДИМИРА БІЛЯЄВА В „ЛІТЕРАТУРНІЙ УКРАЇНІ“

Київська газета „Літературна Україна“ — орган правління Спілки письменників України — 10 травня 1990 року надрукувала на п'ятій сторінці одинадцять поезій Володимира Біляєва. Серед цих поезій є вірші, написані 1946 року, і є вірші, написані в інші роки аж до 1990 року включно. Отже по цих поезіях можна мати уявлення про еволюцію поетичної творчості Володимира Біляєва. У короткій передмові відомого поета Миколи Вінграновського, президента Українського міжнародного ПЕН, зазначено, що Володимир Біляїв є «поет, рецензент, радіожурналіст... міжнародного рівня — член українського американського ПЕН-клубу».

Далі М. Вінграновський пише: «Познайомились ми з Володимиром Біляєвим недовгої осені в Канаді в Торонто під час конгресу ПЕН, коли приймали до цієї міжнародної письменницької організації і нашу українську літературу.

Передусім, нас один одного цікавило понад усе і саме те, що ми українці, родичі, розірвані часом і політичними системами. Наше знайомство, як слід було і чекати, з мого боку почалося з певної настороженості й, сказати б м'якше, сухуватості, як це водиться між нами й на Україні, розділеними не те, що океаном, а навіть ставком — так запродукувала нас наша ідеологія. А ми її діти. Так воно вийшло і в мене. Та ось слово за слово, душу мою відпустило, і ми — пан Володимир і пан-товариш Микола — вже без ніякої натягнутості сидимо у моєму номері...»

«... Я слухав Володимира Івановича. Він говорив про себе та більше про нашу еміграційну літературу, про яку я знав або ж зовсім нічого, або ж нічого зовсім: і про Маланюка, Осьмачку і Клена, і про Стефановича, і про Дарагана, і Лепкого, Багрянного, Гординського, і Телігу, і Ольжича, і Шевельова, і Костюка, і Антоновича, і ще про дуже і дуже багатьох „і“...»

Далі М. Вінграновський подає короткі біографічні дані про В. Біляєва. Закінчується цей короткий вступ такими словами:

«Тепер послухаємо самого Володимира Біляєва». І далі йдуть вірші поета: „Побратими“, „Згадка“, „Присвячення“, „Над морем“, „Осінь“, „З'ява“, „Мить“ та інші поезії.

Цікаво, що ці поезії були надруковані в „Літературній Україні“ за півтора місяця до дня народження Володимира Біляєва — до його 65-річчя.

Отже в цю знаменну ювілейну дату пригадаймо головні факти з життя й творчості нашого поета-ювіляра.

Володимир Біляїв народився 25 червня 1925 року в селищі копальні 12, Моспино-Ряснянського рудоправління Грузько-Ломівської сільради Макіївського району Донецької області в родині гірничого техніка Івана Біляєва. Дівоче прізвище матері Домна Кротшинська.

Середню школу В. Біляїв закінчив 1941 р. у м. Донецьку. Після закінчення війни вчився на заочному

Чоловік до жінки, яка свариться, що він пізно прийшов додому:

— Спи, стара, і мовчи.

Жінка: — Спати буду, а мовчати — ні.

відділі Українського технічно-господарського інституту в Регенсбурзі, а пізніше три роки в Пенсильванському інституті у Філядельфії. Після війни з Німеччини виїхав до Австралії, пізніше прибув до США й живе у Філядельфії.

Літературну творчість В. Біляєв розпочав 45 років тому, перший вірш його був надрукований, коли йому минуло 20 років.

Перша збірка поезій В. Біляєва „Поліття“ з'явилася 1970 р. у видавництві „Київ“ у Філядельфії. Друга збірка поезій „По той бік щастя“ надрукована 1979 року в тому самому видавництві. Незабаром вийде третя збірка поезій під назвою „Осінь обнова“.

Про поетичну творчість В. Біляєва писали М. Гаврилюк, М. Гарасевич, проф. І. Качуровський, О. Керч, П. Кізко, А. Легіт, І. Луців, І. Кмета-Ічнянський, проф. Н. Пазуняк, А. Стебельська, проф. М. Степаненко, М. Щербак та інші. Проф. Г. Костюк виступав на Літературному Вечорі В. Біляєва з доповіддю про його літературну творчість (1988).

Всі ці критики високо оцінили поетичну творчість Володимира Біляєва. Петро Кізко відзначав багатство образів і оригінальних рим. Аріадна Стебельська підкреслює багатство звукових повторів та музичальність віршів. П. Кізко, І. Кмета-Ічнянський, Андрій Легіт і Микола Щербак особливо високо оцінюють поезії Володимира Біляєва, присвячені матері. Радіостанція „Голос Америки“ в січні 1977 р. передала на Україну статтю М. Щербака про збірку „Поліття“. А 1980 року його ж статтю про збірку поезій „По той бік щастя“. В липні 1984 року про цю саму збірку через радіостанцію „Свобода“ передано статтю проф. Ігоря Качуровського. До кращих поезій Володимира Біляєва Ігор Качуровський зараховує вірш „Із життя-пису“, в якому автор згадує один епізод із свого життя — громовицю в степу.

Тематика поетичних творів Володимира Біляєва різноманітна, проте переважають такі основні теми: 1) тема жакхливої війни, свідком якої був автор. Ці поезії відзначаються своєю уривчастою ритмікою, прискореним темпом.

Війна завдає найбільших страждань матері, яка розлучається із своїми синами:

„В далеку путь ідуть твої сини,
За тридев'ять земель чужих і невідомих,
І їм услід, прадавній і сумний,
Її руки трикратний хресний помах.

Друга основна тема поетичної творчості В. Біляєва — це особиста лірика, це, за словами Г. Костюка, «суб'єктивні вірші про внутрішні переживання — добрі, злі, сумні, веселі». Зразком такої тематики є вірш „Згадка“:

Мій день на вечір ще не перецвів,
Хоч пелюстки хвилин вже в'януть неповторно,
Та марево згадок, як втомлених ловців,
Все кличе пам'яті чаруюча вальторна.

Третя тема — роздуми над людиною, над її долею.
Четверта тема — туга за рідним краєм:

Стократ щасливий той, хто зрікся благ і див,
Мандруючи по світі вбогим, пішим,
Щоб тільки впасти в буйний шелест нив,

Володимир Біляєв

До рідної землі устами прикипівши.

П'ята тема, органічно зв'язана з тугою за рідним краєм — це оспівування рідної природи, пейзажна лірика:

Край дороги зелен вітер стелиться
І тополя ніжнотонна гомонить,
А садів завітчаних метелиця
Сонну заколисує блакить.
Деся кує зозуля на добро мені,
Колоски вклоняються тяжкі,
І лягають надвечірні промені
Золотом мінливим на стежки.

Шоста тема — це патріотична лірика, до якої належать поезії присвячені С. Петлюрі, Галині Журбі, Євгеніві Маланюкові, Тодосеві Осьмаччі, Оксані Лятуринській, Іванові Багряному та „Розмова з ровесником“. У цьому вірші, написаному 1969-70 р., поет відгукується на тодішні події брежнєвського терору:

„... Нова доба почата!
Дніпропетровські хлопці і дівчата
В листі розвіюють московський чад!
Вже бліднуть лица кадебівських чат,
Коли приходять масою львов'яни
Туди, де слава січова не в'яне!
Й новітні бранки у московському ясірі,
Скатовані, знеможені, безсилі,
У вірі опромінені святій,
Великою любов'ю з'єднані в'єдино,
Твоїм загоном вийшли, Україно,
Без зброї з катом на двобій!
По їхнім білим тілі у Кінгірі
Двоногі в танках їздять звірі...

Як слушно зазначає Г. Костюк, Володимир Біляєв і почав, і продовжував свою поетичну творчість «у руслі довгої виробленої наймодернішої української кла-

сичної школи Максима Рильського, Євгена Плужника, Миколи Бажана. Впливали на нього з одного боку Євген Маланюк, а з другого Іван Багрянний». Г. Костюк відзначив також оригінальність і багатство художніх засобів поетичної творчості В. Біляєва, дуже чутливого „на риму, алітерацію, на звукову форму поезії. Тобто, він використовує все, що дає поетика для поетів і тим самим підносить свою поезію до високого естетичного рівня».

Крім поетичної творчості Володимир Біляїв виявив себе також як активний громадсько-політичний діяч Української Національної Ради (деякий час — її Голова) та літературний критик — автор статей про Т. Осьмачку, Галину Журбу, В. Гайдарівського, Василя Стуса, Є. Плужника, С. Караванського, про австралійського поета і перекладача Р.Г. Моррісона. До найцінніших його праць належить доповідь і стаття про Євгена Маланюка. Високу оцінку цієї доповіді дав сам Є. Маланюк у листі до своєї колишньої дружини Зої Плітас.

Численні статті В. Біляєва друкувалися в українських газетах і журналах Німеччини, Австралії, США та Канади.

Володимир Біляїв виявив себе також як талановитий перекладач поетичних творів з англійської мови на українську. У журналі „Київ“ (Філадельфія) друкувалися його переклади поезій Сальваторе Квазімодо та Вальтера фон Гайденстамма (шведського поета), а в „Сучасності“ переклади поезій Р.Г. Моррісона.

Ще одну ділянку важливої праці В. Біляєва треба відзначити — це його працю радіожурналіста в „Голосі Америки“. Він, напр., написав і передав на Україну десять радіонарисів про Симпозіум Оттавського університету, присвячений сучасній українській поезії та інтерв'ю з учасниками цього Симпозіуму — вченими і поетами (1985). Для радіо „Свобода“ В. Біляїв написав статтю „Мотиви смерті в поезії В. Стуса“.

Важливим внеском до історії української опери є монографія В. Біляєва про оперну зірку Олену Шишацьку (видання УММАН, Філадельфія, 1980).

Наш подвійний ювіляр Володимир Іванович Біляїв тепер працює заступником керівника і редактора Українського Відділу Голосу Америки.

Бажаємо йому доброго здоров'я та великих успіхів у його дальшій діяльності та в поетичній творчості.

ПОЦІЛУНОК

Гарна покоївка в готелі до гостей:

— Накажете вранці вас розбудити?

— Так, поцілунком.

— Прекрасно, доповім про ваше бажання швейцарові.

Бабуся принесла на пошту листа.

— Бабусю, ваш лист важкий, — кажуть їй, — треба ще одну марку приліпити.

— Та він тоді ще важчим буде!

САТИРА І ГІРКИЙ СМІХ

Інас ОМЕЛЬЯНЕНКО

ГЛАСНІСТЬ

(Гумореска)

„Перестройка“ та гласність викликали у всьому світі неабияке зацікавлення. Про це пишуть в газетах, ведуться по телебаченні різні дискусії. А от на деяких наших емігрантів ця подія ніякого впливу так і не зробила. По відношенні до правителів московської імперії вони й надалі відмовляються зійти з ворожої позиції, для них всякі „перестройки“ це ні більше, ні менше як звичайнісінька „липа“, не варта переламаного гроша.

До таких людей належить і моя дорогенька кума. Вона цілком заслужено рахує себе емігранткою політичною — дай їй хоч паршивенький привід, кожному противникові очі за Україну видряпає! Проти гласности та «перестройки» також стала на незрушувий партійний п'єдестал, з якого покищо нікому не вдалося її зіпхнути. Жінка вона ротата, характеру дуже крутого, такий можеш кіл на голові тесати, всерівно нічого не допоможе.

Одного разу на цьому ґрунті і мені з кумою довелося зчепитися. Вийшла у нас невеличка перепалка. Я їй цілком серйозно заявив:

— У світі відбуваються події історичного значення, а вам від того ні холодно, ні тепло.

Кума сприйняла це як виклик на словесний дуель, моментально стала у войовничу позу і, злорадно хмикнувши, взялася мене просвіщати:

— А чого мені нервами тріпати? Самі так подумайте своєю лисою головою — чо-го?! Кому від теї вашої гласности легше зробиться? Нещасному колгоспникові? Чи, може, тій робітниці, що день і ніч з черги не вилазить?... В есесерії вже не раз людям рай обіцяли, а що з тих побрехеньок вийшло — знаєм, бачили! Вийшов великий пшик — от що з того вийшло.

— По-перше, кумо, не гласність, а гласність.

— Дуже ви у мене грамотні! — вхопилася в боки кума. — Словниками обставились, а рідної мови як не знали, так і не знаєте. Раз я сказала гласність, значить — гласність!

— Ну це, кумо, передаєте ви куті меду. Це вже того...

— Якого, того? А от і не того. Хочете, щоб доказала? Докажу! Гласність ця походить від слова ГАЛАС. Чули ви про таке слово?

— Та чув. Але...

— Не алекайте мені — далі слухайте! Що таке галас, я вам також поясню. Може хоч на старість трохи порозумнішаєте. От, наприклад: ось-ось мають схопити бандитів за барки, а вони в крик, галасують на цілу пельку. Ми тут, мовляв, ні при чому, ми не кради, не вбивали! Це тамті, а в нас руки чисті. І чим більший галас, тим кращий шанс вискочити з води сухим. Зрозуміли?

— Та ніби зрозумів... Але що спільного мають бандити з політикою?

— От тобі й на! — скипіла кума. — Чорта хрести, а він каже пусти. Бачу, нічогісінького ви не зрозуміли! А хто цю гАласність проголосив? Я?! Партія! Партія, дорогий кумцю, проголосила. Довели совейське гусударство до руїни, почули, що смаленим крепко засмерділо і за гАласність чимдуж вхопилися: культ особи, застоїні часи, брежньєвсько-сусловське беззаконіє! А ми тут непричетні. Ми по-ленінських принципах діяли, ми з тими гицлями в одній шлеї не ходили. Ми... Одним словом — гвалт і галас зчинили! Рятуйте, люмпен-пролетарія, а то при завершеному соціалізмові всі з го-лоду поздыхаємо.

Кума спересердя гепнулась у крісло, передихнула, а потім уже спокійнішим голосом промовила:

— Дохазяйнувалися ж, клятї, до самої ручки — ні спереду в них, ані ззаду. Людам он уже немає чим і рук помити. Чула недавно від сусідки, що спеціальний указ Верховної Ради вийшов — по всьому Союзу собак стрілятимуть.

— Нащо?

— Мило варитимуть.

— Та ну?...

— От вам і ну! Тільки це вже стосується не гАласності, а перестройки.

Вересень, 1989.

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ЧИ ПІДВИЩИТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА „НОВІ ДНІ“?

Шановний пане Редакторе!

Не збираюся доказувати про те, що культура нації визначається її духовністю, мовою, літературою, а також і кількістю її університетів, шкіл, бібліотек, музеїв тощо. Це все уже відомо. Провідне місце в житті й координації життя нації займає преса. Це відноситься в однаковій мірі, як до українців на Батьківщині, так і до тих, що перебувають на еміграції. Отож, виходячи з цього, я вважаю, що нашим обов'язком є: поширення і розбудова преси рідною мовою, а також мовою країн нашого поселення. Бо тільки через пресу Західний Світ може довідатись хто ми, звідки ми і чиї ми діти. Знаючи тяжке фінансове становище вашого видавництва, всі ми, читачі журналу „Нові Дні“, мусимо допомогти видавництву вийти з цього скрутного становища. Ця допомога мусила б виражатись у приєднанні нових передплатників, добровільних пожертв на „Пресовий фонд“, а основне — підвищенні річної передплати з 25.00 до 30.00 доларів.

Мені здається, що ні один читач-передплатник не осу-дять вас за те, що ви підвищите річну передплату на п'ять доларів.

Нехай Господь Бог допомагає вам у вашій тяжкій і ко-рисній праці для добра всього українського народу.

Ваш постійний читач

о. прот. Сергій Онішко з Австралії (Канберра)

П.С. Разом з цим листом моя дружина, матушка Людмила Пилипівна, посилає 15.00 доларів на „Пресфонд“ журналу „Нові Дні“.

ХТО Ж МИ?...

... Помалу доганяє час, а він ще скорше втікає... Р. Іваничук в Дрогобичі просить: «Поклянімось над цим прапором (синьо-жовтим) іти у вічність єдиним народом!» А обабіч („Свобода“ — 113) — «Чи українська школа не є для українців?» Сумно, що лиш третина випускників Академії св. Юра в Нью-Йорку є українцями, а передбачується й гірше...

Роздуми О. Пахльовської в останньому журналі „Віра“ теж насувають немилі хмари. «Переписати вивіски на порожніх магазинах мовою вмираючого народу — ще не означає припинити геноцид» — заявляє вона. Згадавши про перепоховання Стуса, Тихого й Литвина, пише: «Йдучи у натовпі людей за гробами цих мучеників від Софійської площі до пам'ятника Шевченкові повз будинок КГБ, я раптом зрозуміла дуже просту й страшну річ: вся українська культура — це по суті, похоронна процесія від ХІ століття починаючи і до вже ХХІ, — ТИСЯЧОЛІТНЯ ПОХОРОННА ПРОЦЕСІЯ»...

Очі замикаються на читане, не хочуть бачити, а серце шматує гірка правда. Вона ж, Оксана, все бачить і все чує. Вона ж бо там, КНЯЖИТЬ рукою Лесі Українки вдома й із усіма іншими матерями й добрими синами Матері-України не ховається за плотами чужини, а навчає безбаченків-малоросів (термін М. Руденка) любити й обороняти землю й матір свою. Не пропустила вона й найновішого „відкриття“ академіка Д.С. Лігачова, що «Сибір завоевана в поисках идеала свободи!» Чи ж Гітлер видумав „Дранг нах Остен“?

С.К. Чечет (рідний брат ред. П.К. Волиняка) описує сьогодні побачене ще Т.Г. Шевченком: «раби, підніжки, грязь Москви...» А тут, в діаспорі, хто ж ми? Ми не спроможні утримати кілька порядних видань рідною мовою, бо ж не випадає тут щось починати московською... Хто ж ми, що дітей наших радуємо так званим дитячим журналом з тримісячним спізненням? Хто ж ми, що всюди стараємось підкреслити знання мови будь-кого стрічного й калічимо його мову самі собі на сміх? Какаємо і чокаємо навіть на еміграції, підтримуємо пресу наших ворогів, платячи шестикутню ціну за неї, аби лиш не за слово нашого брата, що бажає нам лиш добра.

О, ні! Ми не безбаченки й не малороси. Ми безматченки! Матері відцурались! Покинули Матір-Україну, а про батька говорим, що не давав нам доброго паска в молодості, щоб нагнати розуму знизу вгору. Покинули, а тепер тикаємо пальцями і на тих, що терплять за нас... О, ні! Ми не безбаченки, але виховуємо таких, бо жаліємо цента там, де треба було вкладати мільйони, бавимось, танцюємо і часто хвалимось безділлям за тяжко зароблені гроші, а так легко пущені в чужу кишеню, комусь на втіху; бо рідне слово ми шануємо лиш на кінці роздразненого язика, часом дуже несправедливо, а страдальців-редакторів українських (рідних!) газет і журналів передчасно шлемо до шпиталів...

З привітом і щирим бажанням добра й здоров'я

Іван Сидорович, *Michigan*

ПОВІДОМЛЕННЯ ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ ДВОХ ФУНДАЦІЙ ПРИ Т-ВІ СВ. СОФІЯ

12 травня ц.р. в приміщеннях „Св. Софії“ і УКУ у Філадельфії відбулося шосте з черги засідання членів комісії для розподілу допомог від фондів під головуванням д-ра Р. Осінчука (присутні: д-р Романа Навроцька — містоголова, член д-р В. Кліш, скарбник інж. Ю. Головачук, секретар Р. Завицький і фундатор д-р Микола Ценко).

Перша фундація п.н. „Ценко добро творити“ постала 1982 р. з нагоди 90-ліття Блаженнішого Патріярха Йосифа і присвячена пам'яті пок. дружини Володимири та її матері. Друга, створена 1989 р. д-ром М. Ценком і його сином д-ром Олексієм з 10-тисячним основним фондом, закріплена при Т-ві Св. Софія під назвою „Фундація для збереження української молоді в діаспорі“, і на цей фонд можуть і повинні жертвувати всі, які бажають зберегти нашу молодь. Цей фонд тепер збільшився до понад 23-ох тисяч. До нього вплинула поважна пожертва 1000 дол. від Олександра Стрільбицького і Павлини Подоляк (2,500 дол.) на купівлю двох домів у Польщі, на Холмщині, для таборів української молоді. Мала горстка старших осіб з Вознесення, згуртованих у братстві св. Вервиці під провідом Галини Олексин, зложили теж 1000 дол.

Беручи до уваги, що не маємо потрібних покликань до священичого стану, приділено 15 стипендій по 200 дол. (3,000 дол.) для семінаристів у Бразилії, дві стипендії по 150 дол. для дітей у Сестер Службениць та 500 дол. для Пласту. Для Аргентини приділено о. Гекторові Циммерові-Баланді 500 дол. для суботньої школи. Для Боснії (Югославія) — о. Петрові Овадові у Прняворі на Народний Дім — 200 дол., для дітей у Перемишлі — 200 дол. Для фонду посла проф. Володимира Мокрого — 500 дол. (Краків). В Україні Львівському Пластові — 500 дол., дочці проф. Ісаєвича зі Львова — 500 дол. стипендії, УКУ в Римі — 500 дол. Науковим Установам: НТШ та

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Василенко Ростислав, Оттава	\$50.00
Літвінова Євфросинія, Торонто (замість квітів на могилу бл.п. Вікторії Наумчук)	40.00
Бондаренко М., Давнсв'ю	25.00
Томашевський Василь, Оттава	15.00
Ющенко Марія, Лондон	15.00
Богун Іван, Міссісага	10.00
Коба Т., Лондон	10.00
Сурмач Анна, Мерквіл	10.00
Курчак Катерина, Веланд	5.00
Радченко Варвара, Монреаль	5.00
Торошенко Я., Віндзор	5.00
Штихно Ол., Лашін	5.00
Яворська Валентина, Бімсвіл	5.00

С.Ш.А.:

Першков Анна, Норд Маямі Біч	\$31.00
Гармаш Максим і Надія, Сан Дієго	29.00
Кулінченко Г., Найлс, Ілл.	27.00
Омельченко Г., Редфорд	27.00
Д-р Заславець Ю., Бруклін	20.00
Китааста Галина, Сан Дієго	17.00
Каліфорнієць М., Каліфорнія	12.00
Процик О., Гот Спрінгс	12.00
Кліш Віра, Філядельфія	10.00
Лучкан Володимир, Кольбрук	10.00
Назаренко Гр., Детройт	10.00
Шанковський Лев, Філядельфія	10.00
Гайовий Федір, Міннеаполіс	8.00
Дзівак Татяна, Річмонд Гіл	7.00
Наконечний Ф., Гарлянд	2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Рибіцький А., Кейлор, Австралія	\$40.00
Вишневий Григорій, Саншайн, Австралія	22.00
Жежер Олекса, Порт Пірі, Австралія	25.00
Діхтяр Петро, Скунторп, Англія	£15.00
О. прот. Пишненко М., Сандбергс, Англія	14.00
Боднарчук П., Шірлей, Англія	10.00
Дейнеко Д., Пананія, Австралія	\$9.00

Усім читачам-жертводавцям сердечно дякуємо за їхню допомогу „Новим Дням“. Пожертви на пресовий фонд допомагають нам не тільки „в'язати кінці з кінцями“, але й посилати журнал землякам в Україну.

Редакція і Адміністрація.

УВАН по 200 дол. Церквам: св. Софії, Рим — 100 дол., Люрд — 100 дол. (Франція), Іпатара — 100 дол. (Бразилія), Канберра — 100 дол. (Австралія). Журналам: „За Патріярхат“, „Світло“, „Нові Дні“ по 100 дол. Радіо-аудіції в Україні — 100 дол., СКВУ — 100. Разом: **8,200** дол. Коли додати, що в часі побуту в Бразилії на посвяченню пам'ятника Тарасові Шевченкові роздано на різні цілі 850 дол., а в Польщі в Любліні на З'їзді Мирян — 600 дол. та пожертву на купівлю домівки в Польщі 2,500 дол., то це разом дає **12,150** дол.

Р. Завицький — секретар

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

FESTIVE WINTER IN RUSSIA AND UKRAINE

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 14, 21 or 28

You will be visiting MOSCOW, SUZDAL, KIEV and LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR, First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded Russian and Ukrainian Cuisine in Coop Restaurants. Old Traditional Russian Cuisine in Suzdal. Gala Dinner in Leningrad on Departure. Troika Rides. Two Theatre visits. All Transfers and Baggage handling and more!

WINTER ADVENTURE IN THE COSSACK LAND

23 Day Tour departing from Toronto Dec. 21, 28

You will be visiting MOSCOW, STAVROPOL, PIATYGORSK, KRASNODAR, ROSTOV/DON, KIEV, ZAPORIZHYA, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. One sightseeing tour in each city on the itinerary. Three Theatre visits including the Concert by the Cossack Song and Dance Ensemble. All Transfers upon Arrivals and Departures and more!

SIBERIAN WINTER FESTIVAL

17 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, IRKUTSK, BRATSK, Khabarovsk, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's dinner in a Cooperative restaurant. Siberian Cuisine in Irkutsk, Bratsk and Khabarovsk. Gala Dinner in Leningrad on Departure. Troika Rides. One Theatre visit and more!

WINTER VACATION IN RUSSIA AND MYSTIC CENTRAL ASIA

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, SAMARKAND, BUKHARA, TASHKENT, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's Dinner. Cooperative Restaurant. Uzbek cuisine. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing excursion in each city on tour. Troika Rides. One Theatre visit and more!

WINTER IN THE CAUCASUS AND THE BLACK SEA

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, BATUMI, TBILISI, YALTA, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. New Year's dinner in Coop Restaurant. Georgian Cuisine. Special dinner in Tbilisi. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing tour in each city and more!

For concrete reservation contact your travel agent. For more details
and prices on these itineraries and others in our 1991 brochures contact:

INTOURS CORPORATION
1013 Bloor St. W.
Toronto, Ontario M6H 1M1
Tel. (416) 537-2165

Intours
Corporation

Telex 06-06-218557
Watts 1-800-268-1785
Telefax (416) 537-1627
Reservac SAM 911575

Note: Be sure to get our 1991 brochure with new itineraries to Ukraine.
Watch for direct flights from Toronto to Lviv — Kiev — Toronto.